

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης: 33/2024
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Ε΄ ΤΜΗΜΑ)
Συνεδρίαση της 13^{ης} Μαρτίου 2024

Σύνθεση:

Προεδρεύων: Ευάγγελος Μαρίνης, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., κωλυομένης της Προέδρου του Τμήματος Αικατερίνης Γρηγορίου, Αντιπροέδρου Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Δημήτριος Κατωπόδης, Περικλής Αγγέλου, Δημήτριος Καμάρης, Βασιλεία Πελέκου, Αναστασία Βασιλείου, Αγγελική Αναστοπούλου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγητές : Κωνσταντίνα Μαρίνου, Απόστολος Ψάρρης Πάρεδροι Ν.Σ.Κ. (γνώμες άνευ ψήφου).

Έγγραφα ερωτημάτων: α) Το από 6.12.2023 έγγραφο της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (Υ.Π.Α.), υπογεγραμμένο από τον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών και τον Διοικητή της Υ.Π.Α. και β) το με αριθμό 221/7.12.2023 έγγραφο του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών.

Περίληψη Ερωτημάτων: Τα υποβληθέντα ερωτήματα αναφέρονται σε επιμέρους ζητήματα που ανέκυψαν κατά την εκτέλεση σύμβασης προμήθειας «Συστήματος Επικοινωνιών και Καταγραφής Φωνής» για λογαριασμό της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (Υ.Π.Α.) και συνοψίζονται ως εξής: **1)** Ποια είναι τα αρμόδια όργανα των

συμβαλλόμενων μερών για την υπογραφή του Εγχειριδίου Λεπτομερειακών Λειτουργικών Προδιαγραφών (DFS); **2)** Δεσμεύεται ο Υπουργός Υποδομών και Μεταφορών από την προηγηθείσα εγκριτική απόφαση του Διοικητή της Υ.Π.Α.; Περαιτέρω, είναι επιτρεπτή η έγκριση του Εγχειριδίου DFS από τον ανωτέρω Υπουργό, ενόψει της επιστροφής του οικείου φακέλου στην Υ.Π.Α. λόγω επιφυλάξεων ως προς τις προτεινόμενες τροποποιήσεις; **3)** Ποιο είναι το αρμόδιο γνωμοδοτικό όργανο και ποιο το αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο για τα ακόλουθα ζητήματα: α. εάν συντρέχει περίπτωση μετάθεσης ή παράτασης του συμβατικού χρόνου ή κήρυξης της προμηθεύτριας ως έκπτωτης και β. εάν οι μεταβολές που επέρχονται στη σύμβαση, δυνάμει του συνταχθέντος Εγχειριδίου DFS, συνιστούν ουσιώδεις τροποποιήσεις κατ' άρθρο 132 του ν. 4412/2016; **4)** Το γεγονός ότι δεν μεταβάλλεται το οικονομικό αντικείμενο της σύμβασης αρκεί για να θεωρηθεί ότι οι ανωτέρω τροποποιήσεις είναι ήσσονος σημασίας; **5)** Ενόψει του γεγονότος ότι έχει ήδη παρέλθει η συμβατική προθεσμία παράδοσης, είναι επιτρεπτή η μετάθεση ή παράταση του χρόνου παράδοσης και η μεταβολή του χρονοδιαγράμματος της σύμβασης; Περαιτέρω, ποια είναι η εξέλιξη της σύμβασης σε περίπτωση που το αρμόδιο όργανο αποφασίσει: α. ότι οι ανωτέρω τροποποιήσεις είναι ουσιώδεις και β. ότι οι ανωτέρω τροποποιήσεις είναι μη ουσιώδεις; **6)** Δύναται να υλοποιηθεί το αρχικό αντικείμενο της Σύμβασης με κατάλληλη προσαρμογή των DFS ή υπάρχει αδυναμία παροχής; Ποιο είναι το αρμόδιο όργανο για να γνωμοδοτήσει επί του ανωτέρω ζητήματος;

Επί των ανωτέρω ερωτημάτων, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε΄) γνωμοδοτεί ως ακολούθως:

Ιστορικό

1. Στο έγγραφο του ερωτήματος δίδεται το ακόλουθο ιστορικό:

«1. Με την Δ11/Ε/24866/15840/28.11.2017 Απόφαση προκηρύχθηκε ηλεκτρονικός ανοιχτός διαγωνισμός για την προμήθεια «Συστήματος Επικοινωνιών και Καταγραφής Φωνής (Voice Communication Recording System - VCRS)», συνολικής προϋπολογισθείσας δαπάνης €9.484.450,00 ...

2. Με την Δ11/Ε/30002/13539/15.11.2018 απόφαση ... κατακυρώθηκε το αποτέλεσμα του Διαγωνισμού στην εταιρεία S... HELLAS, έναντι συνολικού ποσού ευρώ 4.707.118,12. Επίσης με την υπ' αριθ. 445/2018 Πράξη ΣΤ' Κλιμακίου, το Ελεγκτικό Συνέδριο αποφάσισε ότι δεν κωλύεται η υπογραφή του σχεδίου σύμβασης ...

3. Εν συνεχεία υπεγράφη η υπ' αριθ. 03/2019 Σύμβαση ... Σύμφωνα με το Άρθρο 3 της υπ' αριθ. 03/2019 Σύμβασης, η οποία υπεγράφη την 1η Απριλίου 2019 :

«Η ολοκλήρωση της εγκατάστασης και παράδοσης του συστήματος, από την ημερομηνία υπογραφής της Σύμβασης έως την ημερομηνία έναρξης των Ελέγχων Αποδοχής του στη Θέση Εγκατάστασης (SAT), δεν θα ξεπερνά τους τριάντα (30) μήνες», ήτοι έως 30 Σεπτεμβρίου 2021. Οι έλεγχοι παραλαβής του συστήματος στη θέση εγκατάστασής του θα διαρκέσουν έως έξι (6) μήνες. Με την επιτυχή ολοκλήρωση των ελέγχων παραλαβής στη θέση εγκατάστασης, το σύστημα θα τεθεί σε Επιχειρησιακή Αξιολόγηση (active trials) για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της Επιχειρησιακής Αξιολόγησης, συντάσσεται το Πρωτόκολλο Παραλαβής του συστήματος».

4. Την 03.04.2019 με την Δ6/Α/9427/1691 Απόφαση Π/ΓΔΦΠΥΑΝ συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας για τον καθορισμό των DFS — Detailed Functional Specifications και την 10.04.2019. ... Στο παρόν επίσης επισυνάπτεται Πρακτικό της πρώτης Συνάντησης για τον καθορισμό των DFS (10/04/2019) το οποίο υπογράφεται από πλευράς αναδόχου από τον ορισμένο εκπρόσωπό της («Για την S... Hellas») και από πλευράς ΥΠΑ («Για την ΥΠΑ») από τον Διευθυντή της αρμόδιας Δ6 Διεύθυνσης της ΥΠΑ και την επικεφαλής της Ομάδας Εργασίας (Απόφαση 03.04.2019 _ Δ6/Α/9427/1691 _ Π/ΓΔΦΠΥΑΝ) ...

5. Την 01/07/2020 εκδίδεται Απόφαση ΓΔΦΠΥΑΝ / Δ6/Α/7118 με την οποία τροποποιείται η ανωτέρω Δ6/Α/9427/1691/03.04.2019 Απόφαση Π/ΓΔΦΠΥΑΝ. Αφενός προστίθενται απαιτήσεις που πρέπει να λάβει υπόψη της η Επιτροπή (παρ. 3 του αποφαστικού μέρους της αρχικής Απόφασης) και αφετέρου προσδιορίζει ότι το εγχειρίδιο των DFS πρέπει να υποβληθεί έως τέλος Ιουλίου 2020 και να είναι αυτό υπογεγραμμένο από τους εκπροσώπους αμφοτέρων (ΥΠΑ και Ανάδοχο —«εκπροσώπους της αναδόχου εταιρείας») ...

6. Την 28η.01.2021, με την Κ.Γ./Δ11/Ε/2632/28.01.2021 Απόφαση (τροπ. Κ.Γ./Δ11/Ε/11536/15.04.2021) και σε εφαρμογή του άρθρου 221 του ν. 4412/2016

συστήθηκε η επιτροπή οριστικής (ποσοτικής — ποιοτικής) παραλαβής της εν λόγω προμήθειας με έργο, σύμφωνα με τις ως άνω αποφάσεις ...

7. Την 29.01.2021 υποβλήθηκε «ΠΡΑΚΤΙΚΟ» από την Ομάδα Εργασίας κατόπιν 35 συναντήσεων με τον Ανάδοχο και «σε συμφωνία μαζί του» όπως αναφέρεται στο ίδιο το «ΠΡΑΚΤΙΚΟ». Το Πρακτικό των DFS υπογράφεται αφενός για την ΥΠΑ από την Επικεφαλής της Ομάδας Εργασίας και το σύνολο των μελών της Ομάδας Εργασίας, και αφετέρου από τον Ανάδοχο («ο Ανάδοχος» αναφέρεται στη θέση της υπογραφής)...

8. Την 01.02.2021 ολοκληρώθηκε από την αρμόδια Ομάδα Εργασίας για την επεξεργασία και οριστικοποίηση των DFS Detailed Functional Specifications (Λεπτομερειακών Λειτουργικών Προδιαγραφών), η οποία απαρτιζόταν από μέλη προερχόμενα τόσο από την ΥΠΑ όσο και από τον ανάδοχο οικονομικό φορέα, το από κοινού προτεινόμενο εγχειρίδιο DFS. (Πρακτικό Κ.Γ./ΔΙ9/ΙΣΤ/ΜΕΓΑΠ/3054/01.02.2021-...). Επί του πρακτικού πρέπει να εκδοθεί Απόφαση Έγκρισης (Αποδοχής) από τον αρμόδιο προς τούτο κ. Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών. Η απόφαση προσαρτάται στη Σύμβαση 03/2019 καθώς θα αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος αυτής κατά την εκτέλεσή της.

9. Την 21^η.05.2021 προωθήθηκε από την αρμόδια Διεύθυνση Διαχείρισης Συστημάτων και Υποδομών Αεροναυτιλίας (Δ6) εισήγηση και Σχέδιο Απόφασης προς τον αρμόδιο κ. Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών με σκοπό την υπογραφή σχετικής Απόφασης αποδοχής του Εγχειριδίου Λεπτομερειακών Λειτουργικών Προδιαγραφών, προκειμένου να προσαρτηθεί στη Σύμβαση 03/2019 ως αναπόσπαστο μέρος αυτής και να αποτελέσει το βασικό τεχνικό και επιχειρησιακό πλαίσιο εκτέλεσης των αναφερομένων στη Σύμβαση ...

10. Με το 143417/01.06.2021 έγγραφο του Γραφείου Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών κ. Κ. Αχ. Κ... (υπογράφεται από τον Διευθυντή του Γραφείου του τότε Υπουργού κ. Δ. Ν...) επέστρεψε στην ΥΠΑ χωρίς να τύχει υπογραφής το σχέδιο Απόφασης έγκρισης των λεπτομερειακών λειτουργικών προδιαγραφών DFS της εν θέματι σύμβασης, καθ' όσον όπως αναφέρεται στο ως άνω έγγραφο η άποψη των Νομικών Συμβούλων του Υπουργού είναι ότι :

«...προκύπτει ότι εν προκειμένω έχει προφανώς λάβει χώρα τροποποίηση της αρχικής Σύμβασης ως προς το αντικείμενο αυτής.....,καθώς και του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης έργου,...χωρίς να προκύπτει εκ των τιθέμενων στοιχείων η τήρηση των

προποθέσεων και διατυπώσεων του άρθρου 132 ν. 4412/2016 — σχετ. η υπ' αρ. 22/2017 Κατευθυντήρια Οδηγία της ΕΑΑΔΗΣΥ — και ανεξαρτήτως μη μεταβολής του συνολικού οικονομικού τιμήματος της υπόψη Σύμβασης..... Συνεπώς η προτεινόμενη διαδικασία στερείται ερείσματος στην προαναφερόμενη διάταξη και επιστρέφεται ανυπόγραφο το σχέδιο ΥΑ.» ...

11. Την 11.06.2021 με το ΓΔΦΠΥΑΝ/Δ6/6582 Υπηρεσιακό Σημείωμα διαβιβάσθηκε στη Διεύθυνση Δ11 ΥΠΑ — Οικονομικού και Εφοδιασμού αίτημα της Διεύθυνσης Δ6 ΥΠΑ Διαχείρισης Συστημάτων και Υποδομών Αεροναυτιλίας (επισπεύδουσα) περί τροποποίησης της Σύμβασης 03/2019 δυνάμει των τροποποιήσεων που επέρχονται από το εγχειρίδιο των DFS, το οποίο όμως μόλις προηγουμένως δεν είχε τύχει αποδοχής από τον αρμόδιο προς τούτο κ. Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών και ο σχετικός φάκελος είχε επιστραφεί από τον τότε Υπουργό στη ΥΠΑ ...

12. Σύμφωνα με το άρθρο 221 του ν. 4412/2016, προκειμένου να τροποποιηθεί μία σύμβαση απαιτείται η σύμφωνη γνώμη του αρμόδιου γνωμοδοτικού οργάνου. Επίσης, κατά το άρθρο 132 του ν. 4412/2016, παρ. 1, περ. ε., οι συμβάσεις μπορούν να τροποποιούνται όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παρ.4. Σύμφωνα δε με την παρ. 4 :«Μία τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης όταν πληροί μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, εάν είχαν αποτελέσει μέρος της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης, θα είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικώς ή στην αποδοχή άλλης προσφοράς από εκείνη που επελέγη αρχικώς ή θα προσέλκυαν και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία σύναψης σύμβασης...».

13. Σε εφαρμογή των σχετικών διατάξεων, το ανωτέρω αναφερόμενο Υπηρεσιακό Σημείωμα της Δ6 Διεύθυνσης Διαχείρισης Συστημάτων και Υποδομών Αεροναυτιλίας περί τροποποίησης της Σύμβασης 03/2019 δυνάμει των τροποποιήσεων που επέρχονται από το εγχειρίδιο των DFS με την επισυναπτόμενη αλληλογραφία, διαβιβάσθηκε προς γνωμοδότηση στην Επιτροπή Παρακολούθησης και Παραλαβής, με το ΓΔΔΥ/Δ11/Ε 6856/22.06.2021 Υπηρεσιακό Σημείωμα της Διεύθυνσης Δ11 Οικονομικού και Προμηθειών ...

14. Με το από 14.07.2021 πρακτικό της, η Επιτροπή αποφάσισε ομόφωνα την αρνητική εισήγηση αναφορικά με την τροποποίηση της εν λόγω σύμβασης σύμφωνα με το εγχειρίδιο DFS v.1.0-28/01/2021 ..., και με την Κ.Γ./ΚΕΠΑΘΜ/Α2/Β/24792/ 21.07.2021 ... γνωμοδότησή της γνωμοδότησε ομόφωνα αρνητικά για την τροποποίηση της εν θέματι Σύμβασης. Σύμφωνα δε με το σκεπτικό της Επιτροπής, το υφιστάμενο εγχειρίδιο DFS v1.0-28/01/2021 :

«..α) πραγματοποιεί θεμελιώδεις και ουσιώδεις αλλαγές στη σύμβαση 03/2019 όντας στερούμενο τεκμηρίωσης και νομιμοποίησης,
β) κρίνεται εκ της δομής του ανεπαρκές και ακατάλληλο για την επίτευξη τόσο του σκοπού του, όσο και της ορθής ποιοτικής και ποσοτικής παραλαβής της σύμβασης 03/2019,
γ) δεν προκύπτει ότι διασφαλίζεται το δημόσιο συμφέρον,...» και καταλήγει, για τους λόγους που αναλυτικά εκθέτει, ότι :

«οι επιχειρούμενες αλλαγές βάσει του εγχειριδίου DFS v1.0 είναι θεμελιώδεις και ουσιώδεις σε σχέση με την αρχικώς συναφθείσα σύμβαση» και ότι «η προτεινόμενη τροποποίηση εισάγει όρους / τροποποιήσεις υλικών οι οποίοι εάν είχαν αποτελέσει αντικείμενο της αρχικής διαδικασίας σύναψης της Διακήρυξης / Σύμβασης, ενδεχομένως να είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων ή στην αποδοχή άλλης προσφοράς από εκείνη που επελέγη ή να προσέλκυαν και άλλους συμμετέχοντες υποψηφίους...»...

15. Την 04.08.2021 ... η Απόφαση περί έγκρισης του «Εγχειριδίου Λεπτομερειακών Προδιαγραφών (Detailed Functional Specifications — DFS» εκδίδεται πλέον από τον Διοικητή ΥΠΑ με επισπεύδουσα την Διεύθυνση Διαχείρισης Συστημάτων και Υποδομών Αεροναυτιλίας (ΓΔΦΠΥΑΝ/Δ6/Α/8531) ... Η απόφαση αυτή κοινοποιείται στον ανάδοχο οικονομικό φορέα.

16. Την 23.03.2022, με το υπ' αριθ. ΓΔΦΠΥΑΝ/Δ6/Β/3077/23.03.2022 υπηρεσιακό σημείωμα (ΥΣ), η Δ6, αιτήθηκε εκ νέου την τροποποίηση της υπ' αριθ. 03/2019 Σύμβασης, τόσο ως προς το παραδοτέο υλικό, όσο και ως προς το χρόνο παράδοσης αυτού ... Στα σχετικά του ως άνω ΥΣ αναφέρεται και γίνεται επίκληση υπό στοιχείο «γ» η ΓΔΦΠΥΑΝ/Δ6/Α/8531 απόφαση «Έγκριση Εγχειριδίου Λεπτομερειακών Προδιαγραφών (Detailed Functional Specifications — DFS» της Σύμβασης 03/2019.

17. Την 30.03.2022, με το υπ' αριθ. ΓΔΔΥ/Δ11/Ε/3379/30.03.2022 ΥΣ η Διεύθυνση Δ11 αφενός ενημερώνει την Διεύθυνση Δ6 ότι η 03/2019 Σύμβαση δεν δύναται να τροποποιηθεί καθώς έχει ήδη από 30.09.2021 παρέλθει ο συμβατικός χρόνος παράδοσης της προμήθειας και αφετέρου ζητά να ενημερωθεί για την εξέλιξη της προμήθειας προκειμένου να εφαρμοστούν οι διατάξεις περί κήρυξης αναδόχου ως εκππώτου και επιβολής κυρώσεων κατά τα άρθρα 203 και 207 του ν. 4412/2016. ...

18. Την 28.06.2022 με το Κ.Γ./ΚΕΠΑΘΜ/Α2/Β/16858/28.06.2022, υποβάλλεται Πρακτικό Συνεδρίασης της Επιτροπής Παραλαβής ... στα συμπεράσματα του οποίου αναφέρεται ότι:

18.1. Η ΥΠΑ γνώριζε την παύση εμπορικής διάθεσης παραδοσιακών μισθωμένων γραμμών από πλευράς ΟΤΕ ήδη 4 μήνες πριν την υπογραφή της Σύμβασης.

18.2. Η τροποποίηση της Σύμβασης μέσω της αποδοχής των DFS συνιστά θεμελιώδη τροποποίηση και ουσιώδη αλλαγή σε σχέση με την αρχικώς συναφθείσα Σύμβαση. Επίσης το υπό κρίση εγχειρίδιο των DFS μεταξύ άλλων αποκλίσεων ενσωματώνει σοβαρότατες αποκλίσεις από τις τεχνικές προδιαγραφές.

18.3. Αν οι προτεινόμενες τροποποιήσεις είχαν υιοθετηθεί κατά την έκδοση της Διακήρυξης τότε ενδεχομένως να δίδονταν η δυνατότητα συμμετοχής και σε άλλους οικονομικούς φορείς (θα δίδονταν η δυνατότητα να συμμετάσχουν στη διαδικασία και εκείνοι οι φορείς που δεν είχαν την δυνατότητα να προσφέρουν την υποστήριξη του αναλογικού σκέλους των τεχνικών προδιαγραφών — οι οποίες με την υπό κρίση τροποποίηση ζητείται να αφαιρεθούν από τις τεχνικές προδιαγραφές).

18.4. Η επίκληση από πλευράς Δ6 του επιχειρήματος της «πρακτικής θεμιτής παρανομίας» δεν κάμπτεται σε καμία περίπτωση την Αρχή της νομιμότητας.

18.5. Η ευθύνη για την μη υλοποίηση της Σύμβασης βρίσκεται στην ΥΠΑ και όχι στον Ανάδοχο.

18.6. Η διαδικασία της προμήθειας θα έπρεπε να έχει ματαιωθεί ακριβώς λόγω του ότι προέκυψε το δεδομένο της παύσης εμπορικής διάθεσης της αναλογικής υποδομής από πλευράς COSMOTE.

19. Με το υπ' αριθ. ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ/Δ/ΥΠΑ 4236/29.07.2022 έγγραφο του Διοικητή Υ.Π.Α., δόθηκε γραπτή εντολή για τροποποίηση της υπ' αριθ. 03/2019 Σύμβασης ...

20. Με το υπ' αριθ. ΓΔΦΠΥΑΝ/Δ6/Β/9008/12.08.2022 υπηρεσιακό σημείωμα της αρμόδιας Διεύθυνσης Διαχείρισης Συστημάτων και Υποδομών Αεροναυτιλίας διαβιβάσθηκαν προς τη Διεύθυνση Δ11 Οικονομικού και Εφοδιασμού οι προτεινόμενες αλλαγές στο Άρθρο 1 και 3 της υπ' αριθ. 03/2019 Σύμβασης ...

21. Σύμφωνα με το άρθρο 206 του ν. 4412/2016, απόφαση μετάθεσης του συμβατικού χρόνου φόρτωσης — παράδοσης εκδίδεται ύστερα από γνωμοδότηση του οργάνου της περ. β' της παρ. 11 του άρθρου 221.

22. Σε εφαρμογή των διατάξεων του ν. 4412/2016, το ανωτέρω αναφερόμενο Υπηρεσιακό Σημείωμα της Δ6 με την επισυναπτόμενη αλληλογραφία, διαβιβάστηκε με το ΓΔΔΥ/Δ11/Ε 9538/02.09.2022 Υ.Σ της Διεύθυνσης Οικονομικού προς την Επιτροπή Παραλαβής προκειμένου να γνωμοδοτήσει σχετικά. ...

23. Με το Κ.Γ./ΚΕΠΑΘΜ/Α2/Β/23861/21.09.2022 πρακτικό της, η Επιτροπή Παραλαβής αποφάσισε, κατά πλειοψηφία, ότι έχει ήδη αποφανθεί αρνητικά για την τροποποίηση του Άρθρου 1 (ΠΟΣΟΤΗΤΑ- ΕΙΔΟΣ- ΑΞΙΑ), ενώ για το Άρθρο 3 (ΠΑΡΑΔΟΣΗ - ΠΑΡΑΛΑΒΗ) ότι δεν νοείται παράταση του συμβατικού χρόνου παράδοσης ακριβώς λόγω παρέλευσης της συμβατικής προθεσμίας, χωρίς μάλιστα να υφίσταται προηγούμενο αίτημα του προμηθευτή ...

24. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 3 της 03/2019 Σύμβασης, η οποία υπεγράφη την 01.04.2019, η ολοκλήρωση της εγκατάστασης και παράδοσης του συστήματος, από την ημερομηνία υπογραφής της σύμβασης έως την ημερομηνία έναρξης των Ελέγχων Αποδοχής του στη θέση εγκατάστασης, δεν θα ξεπερνά τους τριάντα (30) μήνες, ήτοι έως την 30η Σεπτεμβρίου 2021, ημερομηνία η οποία είχε σε εκείνο το χρονικό σημείο (Σεπτέμβριος 2022) παρέλθει ήδη κατά 1 έτος (σήμερα ήδη 2 έτη).

25. Την 26.06.2023 διαβιβάζεται στην ΥΠΑ από το Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών -ΔΝΣ -Τμήμα Β' εξώδικη όχληση δήλωση της αναδόχου S... HELLAS ... με την οποία αφενός διαμαρτύρεται για την πορεία εκτέλεσης της Σύμβασης και αφετέρου καλεί την ΥΠΑ και το Υπουργείο να προχωρήσουν : α) στην έκδοση Απόφασης έγκρισης των DFS (η οποία όμως Απόφαση έχει εκδοθεί και πολλάκις γνωστοποιηθεί στον ανάδοχο ήδη πολύ πριν την αποστολή της εξώδικης διαμαρτυρίας από μέρους του) αλλά και β) στην έκδοση Απόφασης Τροποποίησης της Σύμβασης. Στην εξώδικη όχληση επισυνάπτεται

γνωμοδοτικό σημείωμα του Δικηγόρου κ. Γ. Δ... Καθηγητή της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Αθήνας. ...».

2. Τα υποβληθέντα ερωτήματα πιο αναλυτικά, ενοποιούνται, κατά λογική και χρονολογική ακολουθία, ως εξής: 1) Ποια είναι τα αρμόδια όργανα για την υπογραφή του Εγχειριδίου Λεπτομερειακών Λειτουργικών Προδιαγραφών (DFS) όσον αφορά το Ελληνικό Δημόσιο και όσον αφορά το νομικό πρόσωπο της προμηθεύτριας εταιρίας; 2) Δεσμεύεται το αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο από την με αριθ. πρωτ. ΓΔΦΠΥΑΝ/Δ6/Α8531/04.8.2021 απόφαση του Διοικητή της ΥΠΑ, με την οποία εγκρίθηκε το Εγχειρίδιο Λεπτομερειακών Λειτουργικών Προδιαγραφών; Περαιτέρω, είναι δυνατή η έγκριση του Εγχειριδίου Λεπτομερειακών Λειτουργικών Προδιαγραφών μετά την έκδοση του υπ' αριθ. 143417/1-6-2021 εγγράφου του Γραφείου Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, με το οποίο επιστράφηκε στην Υ.Π.Α. ανυπόγραφο το σχέδιο απόφασης έγκρισης του ως άνω Εγχειριδίου; 3) Ποιο είναι το αρμόδιο γνωμοδοτικό όργανο και ποιο το αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο για τα ακόλουθα ζητήματα: α. εάν συντρέχει περίπτωση μετάθεσης ή παράτασης του συμβατικού χρόνου ή κήρυξης της προμηθεύτριας ως έκπτωτης, κατ' άρθρο 203 του ν.4412/2016, λόγω μη παράδοσης του συνόλου των υλικών του «Συστήματος Επικοινωνίας» και μη υποβολής αιτήματος παράτασης του συμβατικού χρόνου παράδοσης εκ μέρους της και β. εάν οι μεταβολές που επέρχονται στη σύμβαση, δυνάμει του από 28-1-2021 Εγχειριδίου DFS, συνιστούν ουσιώδεις ή επουσιώδεις τροποποιήσεις της σύμβασης κατ' άρθρο 132 του ν. 4412/2016; 4) Αρκεί το γεγονός ότι με τα DFS δεν χωρεί αύξηση του οικονομικού αντικείμενου της σύμβασης, για να θεωρηθεί ότι οι τροποποιήσεις που επέρχονται στη σύμβαση δυνάμει των DFS, είναι ήσσονος σημασίας, κατά τις διατάξεις του αρθ. 132 ν. 4412/2016; 5) Ενόψει του γεγονότος ότι έχει παρέλθει ο συμβατικός χρόνος εντός του οποίου η ανάδοχος όφειλε να παραδώσει το υλικό, είναι δυνατή η μετάθεση, άλλως η παράταση του συμβατικού χρόνου παράδοσης και η μεταβολή του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης της σύμβασης; Περαιτέρω, ποια είναι η εξέλιξη της Σύμβασης σε περίπτωση που το αρμόδιο όργανο αποφασίσει: α. ότι οι ανωτέρω τροποποιήσεις είναι ουσιώδεις και β. ότι οι ανωτέρω τροποποιήσεις είναι μη ουσιώδεις; 6) Δύναται να υλοποιηθεί το αρχικό αντικείμενο της Σύμβασης που περιέχεται στη Διακήρυξη, με κατάλληλη προσαρμογή των DFS ή υπάρχει

αδυναμία παροχής; Ποιο είναι το αρμόδιο όργανο για να γνωμοδοτήσει επί του ανωτέρω ζητήματος;

Νομοθετικό πλαίσιο

3. Στις διατάξεις των άρθρων 129, 132 παρ. 1, 2, 4, 5 και 6, 133 παρ. 1 α, 201, 202, 203 παρ. 1, 3 και 4, 206, 208 παρ. 1 και 221 παρ. 1 περ. ζ', 2, 3, 4, 5, 6 και 11 περ. β, δ, ε, στ και ζ του ν.4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α' 147), όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο χρόνο της δημοσίευσης της διακήρυξης, της επίδοσης της κατακυρωτικής απόφασης και της υπογραφής της σύμβασης, ορίζονταν τα εξής:

«Άρθρο 129 Συμβατικό πλαίσιο - Εφαρμοστέα νομοθεσία

Κατά την εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων εφαρμόζονται: α) οι διατάξεις του παρόντος, β) οι όροι της σύμβασης και γ) συμπληρωματικά ο Αστικός Κώδικας.»

«Άρθρο 132 Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους (άρθρο 72 Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

1. Οι συμβάσεις και οι συμφωνίες-πλαίσιο μπορούν να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α)...

ε) όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παρ. 4....

2. Χωρίς να απαιτείται επαλήθευση αν τηρούνται οι προϋποθέσεις των περιπτώσεων α' έως δ' της παρ. 4, οι συμβάσεις μπορεί να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης, σύμφωνα με το παρόν Βιβλίο, εφόσον η αξία της τροποποίησης είναι κατώτερη και των δύο ακόλουθων τιμών:

α) των κατώτατων ορίων του άρθρου 5, και

β) του δέκα τοις εκατό (10%) της αξίας της αρχικής σύμβασης για τις συμβάσεις υπηρεσιών και προμηθειών και του 15% της αξίας της αρχικής σύμβασης για τις συμβάσεις έργων.

Η τροποποίηση δεν μπορεί να μεταβάλει τη συνολική φύση της σύμβασης ή της συμφωνίας- πλαισίου. Σε περίπτωση διαδοχικών τροποποιήσεων, η αξία τους υπολογίζεται βάσει της καθαρής σωρευτικής αξίας των διαδοχικών τροποποιήσεων....

4. Η τροποποίηση σύμβασης ή συμφωνίας-πλαίσιο κατά τη διάρκειά της θεωρείται ουσιώδης κατά την έννοια της περίπτωσης ε` της παρ. 1, εφόσον καθιστά τη σύμβαση ή τη συμφωνία- πλαίσιο ουσιωδώς διαφορετική, ως προς τον χαρακτήρα, από την αρχικώς συναφθείσα. Σε κάθε περίπτωση, με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2, μία τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης όταν πληροί μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, εάν είχαν αποτελέσει μέρος της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης, θα είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικώς ή στην αποδοχή άλλης προσφοράς από εκείνη που επελέγη αρχικώς ή θα προσέλκυαν και άλλους συμμετέχοντες στη διαδικασία σύναψης σύμβασης.

β) η τροποποίηση αλλάζει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο υπέρ του αναδόχου, κατά τρόπο που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση ή συμφωνία- πλαίσιο,

γ) η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το αντικείμενο της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαίσιο,

δ) όταν νέος ανάδοχος υποκαθιστά εκείνον στον οποίο είχε ανατεθεί αρχικώς η σύμβαση σε περιπτώσεις διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στην περίπτωση δ` της παραγράφου 1.

5. Απαιτείται νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης, σύμφωνα με το παρόν Βιβλίο, για τροποποιήσεις των διατάξεων μίας δημόσιας σύμβασης ή μίας συμφωνίας-πλαίσιο κατά τη διάρκειά τους, που είναι διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στις παραγράφους 1 και 2.

6. Στον έλεγχο νομιμότητας υπάγονται οι τροποποιητικές συμβάσεις, εφόσον η κύρια σύμβαση διήλθε από τον προληπτικό έλεγχο νομιμότητας του Ελεγκτικού Συνεδρίου, εκτός από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) όταν οι τροποποιήσεις δεν έχουν οικονομικό αντικείμενο και δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παραγράφου 4,

β) όταν οι τροποποιήσεις γίνονται κατ` εφαρμογή της περίπτωσης α` της παραγράφου 1 και της παραγράφου 2 του παρόντος και

γ) όταν μετά τον έλεγχο νομιμότητας της αρχικής σύμβασης αυτή εντάχθηκε σε πρόγραμμα χρηματοδότησης και το συνολικό ποσό της αρχικής σύμβασης δεν υπερβαίνει το εκάστοτε ισχύον όριο ελέγχου για τις συγχρηματοδοτούμενες συμβάσεις.

Στον έλεγχο νομιμότητας υπάγονται και τροποποιητικές συμβάσεις, δυνάμει των οποίων τροποποιείται σύμβαση της οποίας η αρχική αξία υπολείπεται του εκάστοτε ορίου του ελέγχου, εφόσον με την τροποποίηση αυτή προσαυξάνεται το οικονομικό αντικείμενο τόσο, ώστε η συνολική αξία της σύμβασης να υπερβαίνει το εκάστοτε όριο ελέγχου.».

«Άρθρο 133 Δικαίωμα μονομερούς λύσης της σύμβασης (άρθρο 73 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)

1. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν, υπό τις προϋποθέσεις που ορίζουν οι κείμενες διατάξεις, να καταγγέλλουν μια δημόσια σύμβαση κατά τη διάρκεια της εκτέλεσής της, εφόσον:

α) η σύμβαση έχει υποστεί ουσιώδη τροποποίηση, που θα απαιτούσε νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης δυνάμει του άρθρου 132,...».

«Άρθρο 201 Προηγούμενη γνώμη για την τροποποίηση σύμβασης

Η τροποποίηση της σύμβασης κατά το άρθρο 132, γίνεται ύστερα από γνωμοδότηση του αρμοδίου οργάνου.».

«Άρθρο 202 Ολοκλήρωση εκτέλεσης σύμβασης

Η σύμβαση θεωρείται ότι εκτελέστηκε όταν συντρέχουν οι εξής προϋποθέσεις:

α) Σε περίπτωση προμήθειας παραδόθηκε ολόκληρη η ποσότητα ή, σε περίπτωση διαιρετού υλικού, η ποσότητα που παραδόθηκε υπολείπεται της συμβατικής, κατά μέρος που κρίνεται ως ασήμαντο από το αρμόδιο όργανο...

β) Παραλήφθηκαν οριστικά ποσοτικά και ποιοτικά τα υλικά ή οι υπηρεσίες που παραδόθηκαν.

γ) Έγινε η αποπληρωμή του συμβατικού τιμήματος, αφού προηγουμένως επιβλήθηκαν κυρώσεις ή εκπτώσεις και

δ) Εκπληρώθηκαν και οι λοιπές συμβατικές υποχρεώσεις και από τα δύο συμβαλλόμενα μέρη και αποδεσμεύθηκαν οι σχετικές εγγυήσεις κατά τα προβλεπόμενα από τη σύμβαση.».

«Άρθρο 203 Κήρυξη οικονομικού φορέα εκπτώτου

1. Ο ανάδοχος κηρύσσεται υποχρεωτικά έκπτωτος από την ανάθεση που έγινε στο όνομα του και από κάθε δικαίωμα που απορρέει από αυτήν, με απόφαση του αρμοδίου αποφαινόμενου οργάνου, ύστερα από γνωμοδότηση του αρμόδιου οργάνου:...

α)...β) σε περίπτωση δημόσιας σύμβασης προμηθειών, εφόσον δε φόρτωσε, παρέδωσε ή αντικατέστησε τα συμβατικά υλικά ή δεν επισκεύασε ή συντήρησε αυτά μέσα στον συμβατικό χρόνο ή στον χρόνο παράτασης που του δόθηκε, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο άρθρο 206,...

2...

3. Ο οικονομικός φορέας δεν κηρύσσεται έκπτωτος από την κατακύρωση ή ανάθεση ή την σύμβαση όταν:

α) Η σύμβαση δεν υπογράφηκε ή το υλικό δεν φορτώθηκε ή παραδόθηκε ή αντικαταστάθηκε με ευθύνη του φορέα που εκτελεί τη σύμβαση.

β) Συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας.

4. Στον οικονομικό φορέα που κηρύσσεται έκπτωτος από την κατακύρωση, ανάθεση ή σύμβαση, επιβάλλονται, με απόφαση του αποφαινόμενου οργάνου, ύστερα από γνωμοδότηση του αρμοδίου οργάνου, το οποίο υποχρεωτικά καλεί τον ενδιαφερόμενο προς παροχή εξηγήσεων, αθροιστικά, οι παρακάτω κυρώσεις:

α) Ολική κατάπτωση της εγγύησης συμμετοχής ή καλής εκτέλεσης της σύμβασης, κατά περίπτωση.

β) Είσπραξη εντόκως της προκαταβολής που χορηγήθηκε στον έκπτωτο από τη σύμβαση ανάδοχο είτε από ποσόν που δικαιούται να λάβει είτε με κατάθεση του ποσού από τον ίδιο είτε με κατάπτωση της εγγύησης προκαταβολής. Ο υπολογισμός των τόκων γίνεται από την ημερομηνία λήψης της προκαταβολής από τον προμηθευτή μέχρι την ημερομηνία έκδοσης της απόφασης κήρυξης του ως εκπτώτου, με το ισχύον κάθε φορά ανώτατο όριο επιτοκίου για τόκο από δικαιοπραξία, από την ημερομηνία δε αυτή και μέχρι της επιστροφής της, με το ισχύον κάθε φορά επιτόκιο για τόκο υπερημερίας.

Επιπλέον μπορεί να επιβληθεί προσωρινός αποκλεισμός του αναδόχου από το σύνολο των συμβάσεων προμηθειών ή υπηρεσιών των φορέων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος νόμου κατά τα ειδικότερα προβλεπόμενα στο άρθρο 74.».

«Άρθρο 206 Χρόνος παράδοσης υλικών

1. Ο προμηθευτής υποχρεούται να παραδίδει το υλικό μέσα στα χρονικά όρια και με τον τρόπο που ορίζει η σύμβαση. Ο συμβατικός χρόνος παράδοσης των υλικών μπορεί να παρατείνεται υπό τις ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις:

- α) τηρούνται οι όροι της διάταξης του άρθρου 132,
- β) έχει εκδοθεί αιτιολογημένη απόφαση του αρμόδιου αποφαινόμενου οργάνου της αναθέτουσας αρχής μετά από γνωμοδότηση αρμοδίου συλλογικού οργάνου είτε με πρωτοβουλία της αναθέτουσας αρχής και εφόσον συμφωνεί ο προμηθευτής είτε ύστερα από σχετικό αίτημα του προμηθευτή το οποίο υποβάλλεται υποχρεωτικά πριν από τη λήξη του συμβατικού χρόνου,
- γ) το χρονικό διάστημα της παράτασης είναι ίσο ή μικρότερο από τον αρχικό συμβατικό χρόνο παράδοσης.

2. Στην περίπτωση παράτασης του συμβατικού χρόνου παράδοσης, ο χρόνος παράτασης δεν συνυπολογίζεται στο συμβατικό χρόνο παράδοσης.

3. Η απόφαση παράτασης εκδίδεται εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος από την υποβολή του σχετικού αιτήματος του προμηθευτή.

4. Στην περίπτωση παράτασης του συμβατικού χρόνου παράδοσης συνεπεία λόγων ανωτέρας βίας ή άλλων ιδιαίτερος σοβαρών λόγων που καθιστούν αντικειμενικώς αδύνατη την εμπρόθεσμη παράδοση των συμβατικών ειδών, δεν επιβάλλονται κυρώσεις. Σε κάθε άλλη περίπτωση παράτασης του συμβατικού χρόνου παράδοσης, επιβάλλονται οι κυρώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 207.

5. Εάν λήξει ο συμβατικός χρόνος παράδοσης, χωρίς να υποβληθεί εγκαίρως αίτημα παράτασης ή, εάν λήξει ο παραταθείς, κατά τα ανωτέρω, χρόνος, χωρίς να παραδοθεί το υλικό, ο προμηθευτής κηρύσσεται έκπτωτος.

6. Ο προμηθευτής υποχρεούται να ειδοποιεί την υπηρεσία που εκτελεί την προμήθεια, την αποθήκη υποδοχής των υλικών και την επιτροπή παραλαβής, για την ημερομηνία που προτίθεται να παραδώσει το υλικό, τουλάχιστον πέντε (5) εργάσιμες ημέρες νωρίτερα.

7. Μετά από κάθε προσκόμιση υλικού στην αποθήκη υποδοχής αυτών, ο προμηθευτής υποχρεούται να υποβάλει στην υπηρεσία αποδεικτικό, θεωρημένο από τον υπεύθυνο της αποθήκης, στο οποίο αναφέρεται η ημερομηνία προσκόμισης, το υλικό, η ποσότητα και ο αριθμός της σύμβασης σε εκτέλεση της οποίας προσκομίστηκε.».

«Άρθρο 208 Παραλαβή υλικών

1. Η παραλαβή των υλικών γίνεται από τις επιτροπές της «παραγράφου 3» του άρθρου 221...».

«Άρθρο 221 Όργανα διενέργειας διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων

1. Στο πλαίσιο των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων, τα όργανα που γνωμοδοτούν προς τα αποφαινόμενα όργανα («γνωμοδοτικά όργανα») έχουν ιδίως τις ακόλουθες αρμοδιότητες:...

ζ) στο στάδιο της εκτέλεσης γνωμοδοτούν για κάθε θέμα που ανακύπτει από τη σύμβαση και ιδίως επί της παράτασης του συμβατικού χρόνου, κάθε άλλης τροποποίησης της σύμβασης και της έκπτωσης του αναδόχου και...

2. Κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους τα όργανα αυτά εκδίδουν γνώμη (συμπεριλαμβανομένης της βαθμολόγησης) μετά από ψηφοφορία επί των επικρατέστερων προτάσεων (π.χ. βαθμολόγησης). Η γνώμη (π.χ. επί της βαθμολόγησης) του οργάνου είναι η πρόταση που συγκεντρώνει την πλειοψηφία των παρόντων. Δεν επιτρέπεται η γνώμη των οργάνων αυτών να προκύπτει από το μέσο όρο των προτάσεων.

3. Με απόφαση της αναθέτουσας αρχής συγκροτούνται γνωμοδοτικά όργανα για συγκεκριμένη σύμβαση ή περισσότερες ή σε ετήσια βάση για τις συμβάσεις που συνάπτει η αναθέτουσα αρχή. ....

4. Με την απόφαση της παραγράφου 3 εξειδικεύονται οι αρμοδιότητες, ο αριθμός και οι ιδιότητες των μελών, η λειτουργία των οργάνων (επιτροπών κ.λπ.), καθώς και κάθε άλλο αναγκαίο θέμα σχετικά με τα ανωτέρω.

5. Στο στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης, ως γνωμοδοτικά όργανα μπορεί να ορίζονται και οργανωτικές μονάδες ενταγμένες στη διοικητική δομή της αναθέτουσας αρχής ή του φορέα που έχει αναλάβει την εκτέλεση της σύμβασης.

6. Για τη συγκρότηση και τη λειτουργία των συλλογικών οργάνων στις αναθέτουσες αρχές, που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ν. 2690/1999 «Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας», εφαρμόζονται οι σχετικές διατάξεις του ως άνω νόμου....

7....

11. Στις δημόσιες συμβάσεις προμηθειών και παροχής γενικών υπηρεσιών, πέραν των οριζόμενων στην παράγραφο 1, ισχύουν και τα ακόλουθα: ...

β) Για την παρακολούθηση και την παραλαβή της σύμβασης προμήθειας συγκροτείται τριμελής ή πενταμελής Επιτροπή παρακολούθησης και παραλαβής με απόφαση του

αρμόδιου αποφαινομένου οργάνου. Το όργανο αυτό εισηγείται για όλα τα θέματα παραλαβής του φυσικού αντικείμενου της σύμβασης, προβαίνοντας, σε μακροσκοπικούς, λειτουργικούς ή και επιχειρησιακούς ελέγχους του προς παραλαβή αντικείμενου της σύμβασης, εφόσον προβλέπεται από τη σύμβαση ή κρίνεται αναγκαίο, συντάσσει τα σχετικά πρωτόκολλα, παρακολουθεί και ελέγχει την προσήκουσα εκτέλεση όλων των όρων της σύμβασης και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του αναδόχου και εισηγείται τη λήψη των επιβεβλημένων μέτρων λόγω μη τήρησης των ως άνω όρων. Με απόφαση του αρμόδιου αποφαινομένου οργάνου μπορεί να συγκροτείται δευτεροβάθμια επιτροπή παρακολούθησης και παραλαβής με τις παραπάνω αρμοδιότητες....

δ) Για την παραλαβή του αντικείμενου τμηματικού ή συνολικού σύμβασης παροχής υπηρεσιών συγκροτείται τριμελής Επιτροπή παραλαβής με απόφαση του αρμόδιου αποφαινομένου οργάνου. Εφόσον απαιτούνται ειδικές γνώσεις ένα τουλάχιστον μέλος της επιτροπής πρέπει να έχει την αντίστοιχη ειδικότητα. Σε περίπτωση αιτιολογημένης αδυναμίας για την συμπλήρωση ή την συγκρότηση της ανωτέρω επιτροπής η αναθέτουσα αρχή μπορεί να ζητήσει από άλλη αναθέτουσα αρχή τη διάθεση υπαλλήλου ή υπαλλήλων της για τη συγκρότηση της Επιτροπής.

ε) Για την επιλογή των μελών των συλλογικών οργάνων του παρόντος άρθρου, οι αναθέτουσες αρχές μπορεί να διενεργούν κλήρωση κατά τις διατάξεις του άρθρου 26 του ν. 4024/2011 (Α` 226).

στ) Τα γνωμοδοτικά όργανα της παρούσας παραγράφου συγκροτούνται από υπαλλήλους που υπηρετούν με οποιαδήποτε σχέση εργασίας στον φορέα που διενεργεί το διαγωνισμό ή σε άλλο φορέα του δημοσίου τομέα και λειτουργούν σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά γενικές διατάξεις περί συλλογικών οργάνων.

ζ) Η Επιτροπή της περίπτωσης β` εισηγείται και για ζητήματα τροποποίησης των συμβάσεων προμηθειών, σύμφωνα με το άρθρο 132 με την επιφύλαξη του άρθρου 41.».

4. Στις διατάξεις της παραγράφου 4 του άρθρου 206 του ν.4412/2016 «Δημόσιες Συμβάσεις Έργων, Προμηθειών και Υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)» (Α 147), όπως ισχύει μετά την τροποποίηση του με το άρθρο 104 του ν.4782/2021, ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 206 Χρόνος παράδοσης υλικών

1...

4. Με αιτιολογημένη απόφαση του αρμόδιου αποφαινόμενου οργάνου, η οποία εκδίδεται ύστερα από γνωμοδότηση του οργάνου της περ. β` της παρ. 11 του άρθρου 221, ο συμβατικός χρόνος φόρτωσης - παράδοσης των υλικών μπορεί να μετατίθεται. Μετάθεση επιτρέπεται μόνο όταν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας ή άλλοι ιδιαιτέρως σοβαροί λόγοι, που καθιστούν αντικειμενικώς αδύνατη την εμπρόθεσμη παράδοση των συμβατικών ειδών. Στις περιπτώσεις μετάθεσης του συμβατικού χρόνου φόρτωσης - παράδοσης δεν επιβάλλονται κυρώσεις.».

Στην αιτιολογική έκθεση του ν.4782/2021, όσον αφορά το άρθρο 104 που τροποποιεί την παρ. 4 του άρθρου 206 του ν.4412/2016, αναφέρονται τα εξής: «Με το άρθρο 104 τροποποιείται το άρθρο 206 του ν.4412/2016. Ειδικότερα, προβλέπεται η δυνατότητα μετάθεσης του συμβατικού χρόνου παράδοσης για λόγους ανωτέρας βίας ή άλλων ιδιαιτέρως σοβαρών λόγων που καθιστούν αντικειμενικά αδύνατη την εμπρόθεσμη εκτέλεση του συμβατικού αντικειμένου. Η πρόβλεψη μιας τέτοιας δυνατότητας κρίθηκε αναγκαία προκειμένου ο ανάδοχος να μη βαρύνεται με κυρώσεις, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ενώ συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα παράτασης της παρ. 1 του άρθρου δεν επαρκεί.».

Σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της παραγράφου 3 του άρθρου 142 του ν.4782/2021 «Εκσυγχρονισμός, απλοποίηση και αναμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου των δημοσίων συμβάσεων, ειδικότερες ρυθμίσεις προμηθειών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας και άλλες διατάξεις για την ανάπτυξη, τις υποδομές και την υγεία» (Α' 36) η ισχύς της ως άνω διάταξης αρχίζει από την 1.6.2021.

5. Στις διατάξεις των άρθρων 9, 20 και 21 του ν. 2690/1999 (Α' 45) «Κύρωση του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και άλλες διατάξεις.» ορίζεται :

«Άρθρο 9 Μεταβίβαση αρμοδιότητας των διοικητικών οργάνων-Εξουσιοδότηση των διοικητικών οργάνων προς υπογραφή

1. Η αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων καθορίζεται από τις σχετικές διατάξεις.
2. Το αρμόδιο διοικητικό όργανο, αν τούτο προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις, μπορεί, με κανονιστική πράξη του, να μεταβιβάσει την αρμοδιότητά του. Στην περίπτωση αυτή, η αρμοδιότητα ασκείται αποκλειστικά από το όργανο στο οποίο μεταβιβάστηκε, εκτός αν οι σχετικές διατάξεις ορίζουν ότι, παράλληλα, μπορεί να ασκείται και από το όργανο που τη μεταβίβασε.

3. Το αρμόδιο διοικητικό όργανο, αν τούτο προβλέπεται από τις σχετικές διατάξεις, μπορεί επίσης, με κανονιστική πράξη του, να εξουσιοδοτεί ιεραρχικά υφιστάμενό του όργανο να υπογράψει, με εντολή του, πράξεις ή άλλα έγγραφα της αρμοδιότητάς του.

4. Στο προοίμιο των διοικητικών πράξεων, για την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων, αναφέρονται οι διατάξεις που καθορίζουν την αρμοδιότητα για την έκδοση της πράξης, αν συντρέχει δε περίπτωση και η πράξη της μεταβίβασής της στο όργανο που εκδίδει την πράξη ή η πράξη της εξουσιοδότησης προς υπογραφή.».

«Άρθρο 20 Γνώμη - Πρόταση

1. Όπου ο νόμος, για την έκδοση διοικητικής πράξης, προβλέπει προηγούμενη γνώμη (απλή ή σύμφωνη) ή πρόταση άλλου οργάνου, η μεν γνώμη διατυπώνεται ύστερα από ερώτημα του οργάνου που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα, η δε πρόταση υποβάλλεται με πρωτοβουλία του προτείνοντος οργάνου. Η γνώμη ή η πρόταση, πρέπει να είναι έγγραφη, αιτιολογημένη και επίκαιρη κατά το περιεχόμενό της.

2. Το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα δεν μπορεί να εκδώσει πράξη με περιεχόμενο διαφορετικό από αυτό της σύμφωνης γνώμης ή της πρότασης. Η μη αποδοχή της θετικής σύμφωνης γνώμης ή της πρότασης, καθώς και η απόκλιση από την απλή γνώμη, πρέπει να αιτιολογούνται ειδικώς.

3. Το αρμόδιο για την έκδοση διοικητικής πράξης όργανο μπορεί να ζητήσει τη γνώμη άλλου οργάνου οικειοθελώς. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζονται όσα ισχύουν για την απλή γνώμη.

4. Αν η απλή γνώμη δεν υποβληθεί μέσα στην προθεσμία που έχει ταχθεί προς τούτο από το νόμο ή από το αποφασίζον όργανο ή, σε κάθε περίπτωση, μέσα σε εύλογο χρόνο, η διοικητική πράξη μπορεί να εκδοθεί και χωρίς αυτήν».

«Άρθρο 21 Ανάκληση

1. Αρμόδιο για την ανάκληση ατομικής διοικητικής πράξης όργανο είναι εκείνο που την εξέδωσε ή που είναι αρμόδιο για την έκδοση της.

2. Για την ανάκληση δεν είναι απαραίτητο να τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται για την έκδοση της πράξης, εκτός αν ανακαλείται πράξη νόμιμη ή πράξη παράνομη ύστερα από εκτίμηση πραγματικών περιστατικών».

6. Στις διατάξεις των άρθρων 200, 288, 341, 342 του Αστικού Κώδικα ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 200 Ερμηνεία συμβάσεων

Οι συμβάσεις ερμηνεύονται όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη.».

«Άρθρο 288

Ο οφειλέτης έχει υποχρέωση να εκπληρώσει την παροχή όπως απαιτεί η καλή πίστη, αφού ληφθούν υπόψη και τα συναλλακτικά ήθη.».

«Άρθρο 341 Δήλη ημέρα

Αν για την εκπλήρωση της παροχής συμφωνηθεί ορισμένη ημέρα, ο οφειλέτης γίνεται υπερήμερος με μόνη την παρέλευση της ημέρας αυτής».

«Άρθρο 342

Ο οφειλέτης δεν γίνεται υπερήμερος, αν η καθυστέρηση της παροχής οφείλεται σε γεγονός για το οποίο δεν έχει ευθύνη.».

7. Στις διατάξεις του άρθρου 1 παρ. 2 περ. 2.27 της υπ' αριθ. 2105/2014 (Β' 2230/14.8.2014) απόφασης του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή της με την Υ.Α. Δ10/Α/21175/1238 (Β' 3677/19.10.2017), ορίζονται τα εξής:

«Μεταβιβάζουμε στους Διοικητή, Υποδιοικητές, Γενικούς Διευθυντές και λοιπούς Προϊσταμένους Οργανικών Μονάδων της Υ.Π.Α, αρμοδιότητες και δικαιώματα υπογραφής «Με εντολή Υπουργού» ως κατωτέρω:

Άρθρο 1. Στο Διοικητή της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας:

1... 2. Το δικαίωμα να υπογράφει «Με εντολή Υπουργού» αποφάσεις, έγγραφα, εντολές ή άλλες διοικητικές πράξεις με τις οποίες ασκούνται αρμοδιότητες που αναφέρονται:

2.1... 2.27 Σε αποφάσεις προκήρυξης μειοδοτικών διαγωνισμών, αποφάσεις κατακύρωσης αποτελεσμάτων ή συνέχισης του διαγωνισμού, ή απευθείας ανάθεση. Σε ανακοίνωση αποτελεσμάτων διαγωνισμού, υπογραφή σχετικής σύμβασης, αποφάσεις κήρυξης εκπτώτου, ή παραλαβής με έκπτωση τιμής ή επιβολής προστίμων ή άλλων κυρώσεων, ή αποκλεισμό προμηθευτού από συγκεκριμένη προμήθεια ή από τις προμήθειες, καθώς και κάθε άλλη πράξη που αφορά σε προμήθειες υλικού εξοπλισμού ή εξοπλισμού συντήρησης ή εκτέλεσης εργασιών ή υπηρεσίες από το ποσό των πενήντα χιλιάδων ευρώ και ενός λεπτού (50.000,01) ευρώ μέχρι του ποσού των επτακοσίων χιλιάδων (700.000,00) ευρώ».

8. Στο άρθρο 87 του ν.4548/2018 Αναμόρφωση του δικαίου των ανωνύμων εταιρειών (Α 104) ορίζονται τα εξής:

«Άρθρο 87 Ανάθεση αρμοδιοτήτων του διοικητικού συμβουλίου σε μέλη του ή τρίτους

1. Το διοικητικό συμβούλιο μπορεί να αναθέτει τις εξουσίες της διαχείρισης και εκπροσώπησης της εταιρείας σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα, μέλη του ή μη, εφόσον αυτό επιτρέπεται, σύμφωνα με το καταστατικό....

2. Τα πρόσωπα αυτά μπορούν, εφόσον δεν το απαγορεύει το καταστατικό και προβλέπεται από τις αποφάσεις του διοικητικού συμβουλίου, να αναθέτουν περαιτέρω την άσκηση των εξουσιών που τους ανατέθηκαν ή μέρους τούτων σε άλλα μέλη του διοικητικού συμβουλίου ή τρίτους.».

9. Στα Παραρτήματα Β' και Ε της με αριθ. πρωτ. Δ11/Ε/24866/15840/28.11.2017 Διακήρυξης 13/2017 για την «Προμήθεια Συστήματος Επικοινωνιών και Καταγραφής Φωνής (VOICE COMMUNICATION & RECORDING SYSTEM – VCRS)» ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής:

Παράρτημα Β'

«1.2.1.2. Τεχνική Προσφορά

1.2.1.2.1. Η Τεχνική Προσφορά συντάσσεται συμπληρώνοντας την αντίστοιχη ειδική ηλεκτρονική φόρμα του συστήματος...

1.2.1.2.2. Η τεχνική προσφορά θα πρέπει να καλύπτει όλες τις απαιτήσεις και τις προδιαγραφές που έχουν τεθεί από την αναθέτουσα αρχή στο Παράρτημα Ε' της Διακήρυξης (Τεχνικές Προδιαγραφές), περιγράφοντας ακριβώς πώς οι συγκεκριμένες απαιτήσεις και προδιαγραφές πληρούνται. Περιλαμβάνει ιδίως τα έγγραφα και δικαιολογητικά, βάσει των οποίων θα αξιολογηθεί η καταλληλότητα των προσφερόμενων ειδών, με βάση το κριτήριο ανάθεσης, σύμφωνα με τα αναλυτικώς αναφερόμενα στο ως άνω Παράρτημα.

1.2.1.2.3. Σε περίπτωση που απαιτούνται πρότυπα διασφάλισης ποιότητας και πρότυπα περιβαλλοντικής διαχείρισης, ισχύουν τα αναφερόμενα στο άρθρο 82 του Ν. 4412/16.....».

«7.ΚΑΤΑΚΥΡΩΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ – ΣΥΝΑΨΗ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

... Τα έννομα αποτελέσματα της απόφασης κατακύρωσης και ιδίως η σύναψη της σύμβασης επέρχονται εφόσον συντρέξουν σωρευτικά τα κάτωθι: α) άπρακτη πάροδος των προθεσμιών άσκησης των προβλεπόμενων στις κείμενες διατάξεις βοηθημάτων και μέσων

στο στάδιο της προδικαστικής και δικαστικής προστασίας και από τις αποφάσεις αναστολών επί αυτών, β) ολοκλήρωση του προσυμβατικού ελέγχου από το Ελεγκτικό Συνέδριο, σύμφωνα με τα άρθρα 35 και 36 του ν. 4129/2013, γ) κοινοποίηση της απόφασης κατακύρωσης στον προσωρινό ανάδοχο, εφόσον ο τελευταίος υποβάλει επικαιροποιημένα τα δικαιολογητικά του άρθρου 80 του Ν. 4412/2016, έπειτα από σχετική πρόσκληση.».

«9.ΛΟΙΠΟΙ ΟΡΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗΣ ...

9.2 ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ ΥΛΙΚΩΝ

Ο προμηθευτής υποχρεούται να παραδίδει το υλικό μέσα στα χρονικά όρια και με τον τρόπο που ορίζει η σύμβαση.

Ο συμβατικός χρόνος παράδοσης των υλικών μπορεί να παρατείνεται, πριν από τη λήξη του αρχικού συμβατικού χρόνου παράδοσης, υπό τις προϋποθέσεις του άρθρου 206 του ν. 4412/2016.

Στην περίπτωση παράτασης του συμβατικού χρόνου παράδοσης συνεπεία λόγων ανωτέρας βίας ή άλλων ιδιαίτερος σοβαρών λόγων που καθιστούν αντικειμενικώς αδύνατη την εμπρόθεσμη παράδοση των συμβατικών ειδών, δεν επιβάλλονται οι κυρώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 207 του ν. 4412/2016.

Εάν λήξει ο συμβατικός χρόνος παράδοσης, χωρίς να υποβληθεί εγκαίρως αίτημα παράτασης ή, εάν λήξει ο παραταθείς, κατά τα ανωτέρω, χρόνος, χωρίς να παραδοθεί το υλικό, ο ανάδοχος κηρύσσεται έκπτωτος...

9.3 ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΥΛΙΚΩΝ-ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΥΛΙΚΩΝ

Η παραλαβή των υλικών γίνεται από επιτροπές, πρωτοβάθμιες ή και δευτεροβάθμιες, που συγκροτούνται σύμφωνα με την παρ.11 εδ. Β του άρθρου 221 του Ν.4412/161, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 208 του ως άνω νόμου και το Παράρτημα Ε' της παρούσας.

9.4 ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Η σύμβαση μπορεί να τροποποιείται κατά τη διάρκεια της, χωρίς να απαιτείται νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης, μόνο σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016 και κατόπιν γνωμοδότησης του αρμόδιου οργάνου.».

Παράρτημα Ε Τεχνικές Προδιαγραφές

«Τα προαναφερόμενα είδη του ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ Α' θα πρέπει να πληρούν τις Τεχνικές Προδιαγραφές, που αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της παρούσας Διακήρυξης....

Μέρος 2, Κεφάλαιο 2

2.6.4. Τεκμηρίωση Λεπτομερών Λειτουργικών Προδιαγραφών (Detailed Functional Specification Documentation – DFS)

ILS-2-2-700 Η τεκμηρίωση των DFS θα βασίζεται στις απαιτήσεις και λειτουργίες που αναφέρονται στις Τεχνικές Προδιαγραφές. Η τεκμηρίωση αυτή θα παρέχει μία λεπτομερή περιγραφή όλων των λειτουργιών, του υλικού εξοπλισμού, του λογισμικού, των εξαρτημάτων, των διασυνδέσεων και των υπηρεσιών του συστήματος, σύμφωνα με τις συμβατικές προδιαγραφές.

ILS-2-2-710 Η ανάπτυξη και διαμόρφωση των DFS θα διεξαχθεί από τον Προμηθευτή αμέσως μετά την υπογραφή της Σύμβασης σε συνεργασία με την ΥΠΑ. Τα DFS αφού συμφωνηθούν και υπογραφούν και από τα δύο μέρη θα προσαρτηθούν στη Σύμβαση και θα αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι αυτής....».

10. Στην με αρ. Δ11/Ε/30002/13539/15-11-2018 απόφαση κατακύρωσης του Υπουργού ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«Αποφασίζουμε ....

2.Κατακυρώνουμε το αποτέλεσμα του ανοικτού ηλεκτρονικού διαγωνισμού για την προμήθεια «Συστήματος Επικοινωνιών και Καταγραφής Φωνής Voice Communication & Recording System – VCRS)» στην εταιρεία S... HELLAS, αντί του συνολικού ποσού των τεσσάρων εκατομμυρίων επτακοσίων επτά χιλιάδων εκατόν δεκαοκτώ Ευρώ. Η ποσότητα, τα είδη και η τιμή της προμήθειας ορίζονται ως κάτωθι: ...

ΠΙΝΑΚΑΣ (Α4) ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΚΑΤΑΓΡΑΦΗΣ ΦΩΝΗΣ ΑΕΡΟΝΑΥΤΙΛΙΑΣ (VCRS)...

Υπηρεσίες εκπόνησης μελέτης «τεκμηρίωσης λεπτομερών λειτουργικών προδιαγραφών»- DFS (Detailed Functional Specifications) ... κατ' αποκοπή ... τιμή μονάδος € 10.015,00».

11. Στη Σύμβαση 03/2019 ορίζονται μεταξύ άλλων τα εξής:

«Στο Ελληνικό σήμερα την 1^η Απριλίου, ημέρα Δευτέρα, του έτους 2019 στα γραφεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (ΥΠΑ), Παλαιός Πύργος, πρώην Ανατολικός Αερολιμένας, 167 77, Ελληνικό, οι υπογεγραμμένοι, αφενός, ο Υπουργός Υποδομών και Μεταφορών, κ. Χ... Σ... που εκπροσωπεί με την ιδιότητά του αυτή, με βάση τις κείμενες διατάξεις, το Ελληνικό Δημόσιο και αφετέρου η εταιρεία S.... HELLAS.... με δ.τ. S...

HELLAS, νομίμως εκπροσωπούμενη από τον κ.Σ... Δ. Μ..., με Α.Δ.Τ. ..., συμφώνησαν και συναπεδέχθησαν τα εξής: ...».

«Άρθρο 1^ο Ποσότητα-Είδος -Αξία

Η ποσότητα, τα είδη και τη τιμή της προμήθειας ορίζονται ως κάτωθι:...»

«Άρθρο 2^ο Τεχνικές απαιτήσεις

Το τεχνικό μέρος της Σύμβασης αποτελούν οι τεχνικές προδιαγραφές σε συνδυασμό με την προσφορά της ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΡΙΑΣ και ως ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α είναι αναπόσπαστο μέρος αυτής.»

«Άρθρο 3 Παράδοση – Παραλαβή

...Η ολοκλήρωση της εγκατάστασης και παράδοσης του συστήματος, από την ημερομηνία υπογραφής της Σύμβασης έως την ημερομηνία έναρξης των Ελέγχων Αποδοχής του στη Θέση Εγκατάστασης (SAT), δεν θα ξεπερνά τους τριάντα (30) μήνες», ήτοι έως 30 Σεπτεμβρίου 2021. Οι έλεγχοι παραλαβής του συστήματος στη θέση εγκατάστασής του θα διαρκέσουν έως έξι (6) μήνες. Με την επιτυχή ολοκλήρωση των ελέγχων παραλαβής στη θέση εγκατάστασης, το σύστημα θα τεθεί σε Επιχειρησιακή Αξιολόγηση (active trials) για χρονικό διάστημα έξι (6) μηνών. Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση της Επιχειρησιακής Αξιολόγησης, συντάσσεται το Πρωτόκολλο Παραλαβής του συστήματος».

«Άρθρο 7 Λοιποί όροι προμήθειας

Η παρούσα Σύμβαση διέπεται από τις διατάξεις του Ν. 4412/2016.

Ως προς τα λοιπά θέματα της παρούσας προμήθειας ισχύουν τα αναφερόμενα στην με αρ. Δ11/Ε/30002/13539/15-11-2018 απόφαση κατακύρωσης της οποίας η ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΡΙΑ έλαβε γνώση και αποδέχεται ανεπιφύλακτα και στην υπ' αρ. 13/2017 Διακήρυξη σε συνδυασμό με την προσφορά της ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΡΙΑΣ...».

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν από την ερωτώσα υπηρεσία, καθώς και των όρων της διακήρυξης, της κατακυρωτικής απόφασης και της σύμβασης συνάγονται τα ακόλουθα:

12. Όπως προκύπτει από το άρθρο 129 του ν. 4412/2016, υπό τον τίτλο «Συμβατικό πλαίσιο - Εφαρμοστέα νομοθεσία», κατά την εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων εφαρμόζονται: α) οι διατάξεις του ν. 4412/2016, β) οι όροι της σύμβασης, που θέτουν τους ειδικούς κανόνες εκτέλεσης της σύμβασης, επαναλαμβάνοντας πολλές φορές τις διατάξεις των οικείων νομοθετημάτων και γ) συμπληρωματικά ο Αστικός Κώδικας (βλ. ΣΤΕ 1039/2018 σκέψη 8, 1066/2014, 4430/2013, 3006/3013, 708/2010, 2508/2008).

13. Στους όρους της σύμβασης περιλαμβάνεται η κατακυρωτική απόφαση και η διακήρυξη. Ειδικότερα, η διακήρυξη αποτελεί το κανονιστικό πλαίσιο που δεσμεύει αμφιμερώς, τόσο την Αρχή που διενεργεί το διαγωνισμό όσο και τους διαγωνιζομένους (ΣΤΕ 1217/2018, 2437/2017, 1086/2015, 2551/2013, 3703/2010, 2635/2009, 1619/2008, 1329/2008, Δ. Ράικο, Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων, 4η έκδ., 2022, σ. 360 επ. με παραπομπή σε ΕΑ ΣΤΕ 637/2012), οι ειδικές ρήτρες της οποίας υπερισχύουν των γενικών διατάξεων (ΣΤΕ 2434/2017, 2551/2013, 3434/2010 κ.ά.).

14. Περαιτέρω έχει παγίως κριθεί, για λόγους ασφάλειας δικαίου, ότι είναι ανεπίτρεπτη η αμφισβήτηση της νομιμότητας όρων της διακήρυξης, η οποία δεν έχει προσβληθεί ευθέως, και στο μεταγενέστερο στάδιο της εκτέλεσης της συναφθείσας με τον ανάδοχο σύμβασης, οπότε οι όροι της διακήρυξης έχουν καταστεί όροι της σύμβασης (ΣΤΕ 1245/2023, 1495/2022, 1064/2021, 2835/2018, 271/2018, 1349/2015, 4389/2014, 1970/2014, 1078/2014, 2501/2013, 2137/2012 με νομολογία ΔΕΚ, 1667/2011Ολ, κ.ά.). Κατά συνέπεια δεσμεύουν τα συμβαλλόμενα μέρη και δεν είναι επιτρεπτή, κατά το στάδιο εκτέλεσης της σύμβασης, η αμφισβήτηση του κύρους των όρων της εν λόγω διακήρυξης, ανεξαρτήτως του αν οι όροι αυτοί αντίκεινται σε υπερκείμενους κανόνες δικαίου, όπως σε κανόνες του Συντάγματος ή του κοινοτικού δικαίου ή αντιβαίνουν σε αναγκαστικού δικαίου διατάξεις της κοινής νομοθεσίας (ΣΤΕ 2062/2023, 1245/2023, 1495/2022, 1484/2022, 271/2018, 1309/2017, 1162/2016, 1620/2015, 4389/2014, 1970/2014, 1078/2014, 4553/2012, 2137/2012, 4237/2011, 3972/2011 1667/2011 Ολομ, κ.ά.).

Τούτο δε διότι, η αντίθετη θέση θα είχε ως συνέπεια την, κατά παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης των διαγωνιζομένων, ανεπίτρεπτη, εκ των υστέρων, ανατροπή των όρων με βάση τους οποίους αναπτύχθηκε ο ανταγωνισμός. Η απαίτηση αυτή, για επίκαιρη διατύπωση αιτιάσεων κατά όρων της διακήρυξης, εξυπηρετεί την ανάγκη της ασφάλειας δικαίου, η οποία επιβάλλεται από την προστασία όχι μόνο του δημοσίου

συμφέροντος αλλά και των ιδιωτικών συμφερόντων των διαγωνιζομένων, τα οποία εξυπηρετούνται κατά τρόπο λυσιτελέστερο, με την αμφισβήτηση της νομιμότητας της διακήρυξης πριν από την διεξαγωγή του διαγωνισμού και όχι εκ των υστέρων, αναλόγως με την έκβασή του (ΣτΕ 2426/2017, 4553/2012, 106/2011).

Αλλά, και σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είχε διαμορφωθεί υπό το προγενέστερο καθεστώς των οδηγιών 2004/18 και 2004/17, η υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής για την τήρηση των αρχών του ενωσιακού δικαίου (ίσης μεταχείρισης, διαφάνειας κ.λπ.) δεν παύει με την ανάθεση της σύμβασης, αλλά συνεχίζεται και μετά από αυτή, μέχρι το πέρας του σταδίου της εκτέλεσης (βλ. Δ. Ράικο, Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων, 4η έκδ., 2022, σ. 653).

15. Στην παρούσα υπόθεση, όπως προκύπτει από το ιστορικό του ερωτήματος που δίδεται από την υπηρεσία, με βάση την με αριθμό Δ11/Ε/24866/15840/28.11.2017 διακήρυξη διενεργήθηκε ο επίμαχος διαγωνισμός, με την Δ11/Ε/30002/13539/15.11.2018 απόφαση κατακυρώθηκε στην εταιρεία S.... HELLAS και στη συνέχεια συνήφθη η από 1-4-2019 με αριθμό 3/2019 σύμβαση μεταξύ αυτής και του Ελληνικού Δημοσίου. Στο άρθρο 7 της σύμβασης ρητά ορίζεται ότι η σύμβαση διέπεται από τις διατάξεις του ν.4412/2016, της απόφασης κατακύρωσης, της οποίας η προμηθεύτρια έλαβε γνώση και αποδέχθηκε ανεπιφύλακτα και της υπ' αρ. 13/2017 διακήρυξης, σε συνδυασμό με την προσφορά της προμηθεύτριας.

16. Συνεπώς προκύπτει, κατόπιν των προαναφερθέντων και σύμφωνα με τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της ισότητας, της τυπικότητας, της διαφάνειας και της δημοσιότητας των όρων συμμετοχής που διέπουν την διαδικασία σύναψης των δημοσίων συμβάσεων και κατά το πνεύμα τόσο της ενωσιακής όσο και της εθνικής νομοθεσίας, ότι η εξεταζόμενη σύμβαση διέπεται από το κανονιστικό πλαίσιο, όπως αυτό διαμορφώθηκε με την διακήρυξη, την κατακυρωτική απόφαση και τους όρους της σύμβασης. Περαιτέρω η σύμβαση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του ν.4412/2016, όπως οι διατάξεις του ίσχυαν κατά το χρονικό σημείο έκδοσης της διακήρυξης, της έκδοσης της κατακυρωτικής απόφασης και της έγγραφης σύναψης της σύμβασης.

17. Υπό την διαφορετική εκδοχή ότι εφαρμογή έχουν οι διατάξεις του ν.4412/2016, όπως αυτές ισχύουν σήμερα, σε περίπτωση που αυτές περιέχουν ευνοϊκότερες ρυθμίσεις σε σχέση με το νομοθετικό καθεστώς με βάση το οποίο διενεργήθηκε ο διαγωνισμός και

υποβλήθηκαν οι προσφορές, ο ανάδοχος που ανακηρύχθηκε και έχει ήδη συμβληθεί με το Δημόσιο, τίθεται σε ευνοϊκότερη θέση σε σχέση με τους αρχικά συμμετέχοντες στον διαγωνισμό, με αποτέλεσμα να παραβιάζεται ανεπίτρεπτα η αρχή της ισότητας και της ασφάλειας δικαίου. Επειδή δε η διοικητική σύμβαση δεσμεύει όχι μόνο τον ιδιώτη αλλά και την διοίκηση, μόνο ιδιαίτερο δημόσιο συμφέρον θα μπορούσε να δικαιολογήσει παρέκκλιση της διοίκησης από τις συμβατικές της υποχρεώσεις (π.χ. νομοθετικές, κανονιστικές αρμοδιότητες της διοίκησης που συνδέονται με τη λήψη γενικών πολιτικών, οικονομικών, δημοσιονομικών κλπ μέτρων - Δ.Ράικο – Δίκαιο Δημοσίων Συμβάσεων – Έκδοση 2022, παρ. 752).

18. Ειδικότερα, με την παρ. 4 του άρθρου 206 του ν.4412/2016 όπως ισχύει σήμερα, δίνεται η δυνατότητα μετάθεσης του συμβατικού χρόνου φόρτωσης – παράδοσης υλικών, η οποία, εφόσον εφαρμοστεί στην επίμαχη σύμβαση, θα θέσει την προμηθεύτρια εταιρεία σε καθεστώς ευνοϊκότερης μεταχείρισης σε σχέση με τις αρχικά συμμετέχουσες στο διαγωνισμό, δεδομένου ότι η δυνατότητα μετάθεσης του συμβατικού χρόνου δεν περιλαμβανόταν στη διακήρυξη ούτε προβλεπόταν στον ν.4412/2016 όπως ίσχυε κατά τον χρόνο δημοσίευσης της διακήρυξης. Επίσης, ούτε από το ίδιο το άρθρο 104 του ν.4782/2021 που τροποποίησε το ανωτέρω άρθρο 206 του ν. 4412/2016, ούτε από την σχετική αιτιολογική έκθεση του ανωτέρω άρθρου, ούτε από τις μεταβατικές διατάξεις του ν.4782/2021 συνάγεται, ότι η ανωτέρω ισχύουσα σήμερα διάταξη της παρ. 4 του άρθρου 206 του ν.4412/2016 καταλαμβάνει και τις εκκρεμείς συμβάσεις όπως η επίμαχη. Όπως δε προκύπτει από την ως άνω αιτιολογική έκθεση, η μετάθεση προβλέπεται ως δυνατότητα του αποφαινομένου οργάνου, εφόσον το προβλεπόμενο χρονικό διάστημα παράτασης της παρ. 1 του άρθρου 206 του ν.4412/2016 δεν επαρκεί για την εκτέλεση του συμβατικού αντικειμένου, προϋπόθεση όμως που δεν συντρέχει εν προκειμένω, διότι έχει παρέλθει ήδη προ πολλού (30-9-2021) ο συμβατικός χρόνος παράδοσης του αντικειμένου της σύμβασης και δεν έχει δοθεί παράταση αυτού.

19. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 21 του ν.2690/1999, η αρμοδιότητα για την ανάκληση διοικητικής πράξης ανήκει στο διοικητικό όργανο που την εξέδωσε ή σε αυτό που κατά το χρόνο της ανάκλησης είναι αρμόδιο για την έκδοση της ανακαλούμενης πράξης (ΣτΕ 1582/2010 Ολομ., 4797/2012, 23/2008, Γνωμ ΝΣΚ 13/2022). Για την ανάκληση δεν είναι απαραίτητο να τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται για την έκδοση

της πράξης, εκτός εάν ανακαλείται πράξη νόμιμη ή πράξη παράνομη, ύστερα από νέα εκτίμηση πραγματικών περιστατικών (βλ. και Α. Γέροντα/ Π. Παυλόπουλο/ Γ. Σιούτη/ Σ. Φλογαίτη Διοικητικό δίκαιο, 5^η έκδ., 2022, σ. 252, Γνωμ. ΝΣΚ 102/2023).

20. Σύμφωνα με τους κανόνες για τη συγκρότηση και λειτουργία των συλλογικών οργάνων της Διοίκησης, όπως έχουν καθοριστεί στον Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας και συμπληρωθεί από τη νομολογία, ως συγκρότηση νοείται ο καθορισμός, με ατομική πράξη, όλων των μελών του συλλογικού οργάνου, δηλαδή η αναφορά των ονομάτων των οριζομένων μελών (ΣτΕ 243/2010, 191/2009, ΝΣΚ 254/2019). Οι διοικητικές πράξεις με τις οποίες συγκροτούνται συλλογικά όργανα της διοίκησης, δηλαδή οι πράξεις με τις οποίες καθορίζονται τα συγκεκριμένα φυσικά πρόσωπα, τα οποία θα απαρτίσουν τα όργανα αυτά, επειδή έχουν τα προσόντα ή την ιδιότητα που απαιτεί ο νόμος, είναι πράξεις ατομικές και δεν δημοσιεύονται κατ' αρχήν, εκτός αν αυτό ορίζεται ειδικά από τον νόμο (ΣτΕ 2938/2012, 453/1987, 1413/1982, ΝΣΚ 10/2022). Ως σύνθεση του συλλογικού οργάνου νοείται η συμμετοχή των τακτικών ή αναπληρωματικών μελών σε συγκεκριμένη συνεδρίαση του συλλογικού οργάνου (ΝΣΚ 75/2023, 10/2022).

21. Στο άρθρο 221 του ν.4412/2016 προβλέπονται τα όργανα που γνωμοδοτούν προς τα αποφαινόμενα όργανα για τη διενέργεια διαδικασιών ανάθεσης και εκτέλεσης δημόσιας σύμβασης. Ειδικότερα, από το συνδυασμό των διατάξεων της παρ. 1 ζ και της παρ. 11 β και ζ του ανωτέρω άρθρου ν. 4412/2016 προβλέπεται κατά το στάδιο της εκτέλεσης η συγκρότηση της Επιτροπής παρακολούθησης και παραλαβής, η οποία είναι αρμόδια, μεταξύ άλλων, να γνωμοδοτεί για κάθε θέμα που ανακύπτει από τη σύμβαση, όπως για την παράταση του συμβατικού χρόνου, για κάθε άλλη τροποποίηση της σύμβασης και για την έκπτωση του αναδόχου.

22. Η Επιτροπή, εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά, διατυπώνει απλή και όχι σύμφωνη γνώμη (ΣτΕ 3975/2011, 870/2010, Β.Γκέρτσο - Ε.Πρεβεδούρου - Δ.Πυργάκη, Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας - Ερμηνεία κατ' άρθρο, σελ. 672), το δε αποφασίζον όργανο της αναθέτουσας, σύμφωνα με την γενική αρχή του διοικητικού δικαίου, η οποία αποτυπώνεται στο άρθρο 20 παρ. 2 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, οφείλει να αιτιολογήσει ειδικώς την τυχόν απόκλιση του από την γνώμη της Επιτροπής.

23. Εξάλλου δεν επιτρέπεται από τον νόμο, στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους να κρίνει επί θεμάτων ουσιαστικής αξιολόγησης πραγματικών περιστατικών σε δημόσιες

συμβάσεις, κατ' ουσιαστική εκτίμηση και στάθμιση των υπαρχόντων πραγματικών στοιχείων του φακέλου και υπαγωγή αυτών στην προσήκουσα διάταξη, αρμοδιότητα που ανήκει αποκλειστικά στις προς τούτο συσταθείσες επιτροπές, επιτρέπεται όμως και επιβάλλεται (το ΝΣΚ) να γνωμοδοτεί σχετικά με την ερμηνεία διατάξεων που εφαρμόζουν οι εν λόγω επιτροπές, στα πλαίσια της αποκλειστικής αρμοδιότητάς τους, σχετικά με τη στάθμιση, ουσιαστική εκτίμηση και υπαγωγή σε αυτές (τις ερμηνευθείσες διατάξεις) πραγματικών περιστατικών. Στο πλαίσιο αυτό, η απάντηση σε απορίες περί του πρακτέου σε συγκεκριμένη υπόθεση που αντιμετωπίζει η Διοίκηση, θα αποτελούσε νομικώς ανεπίτρεπτη υποκατάσταση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους στα καθήκοντα της Διοίκησης και εν προκειμένω της ερωτώσας υπηρεσίας (Γνωμοδοτήσεις ΝΣΚ 236/2019, 153/2019, 43/2019, 408/2012, 140/2010, 524/2006, 451/2000).

24. Η ουσιαστική εκτίμηση των όρων του σχεδίου τροποποίησης μίας σύμβασης και, ειδικότερα, του αν αυτοί είναι συμφέροντες για το Δημόσιο ή εξυπηρετούν τους σκοπούς της σύμβασης, ιδίως όταν για την εν λόγω εκτίμηση απαιτούνται τεχνικές ή/και οικονομικές γνώσεις, ανήκει στην κυριαρχική εξουσία της Διοίκησης (πρβλ. Ολ. ΣΤΕ 434/2019 σκέψη 6, 830-831/2010 σκέψη 5, βλ. Ολ. ΝΣΚ 93/2017, ΝΣΚ 103/2021, 26/2018, 72/2017, 214/2016, 99/2014). Πάντως, η παραπάνω τροποποίηση των θεμελιωδών όρων της σύμβασης δεν μπορεί να εξικνείται μέχρι του σημείου να μεταβάλλεται παντελώς, τόσο το αντικείμενο της παροχής όσο και ο σκοπός τον οποίο εξυπηρετεί η σύμβαση, διότι, σε αντίθετη περίπτωση, θα επερχόταν πρόδηλη παραβίαση των αρχών της διαφάνειας και του ανταγωνισμού, κατά καταστρατήγηση του πνεύματος και του σκοπού των γενικών περί προμηθειών διατάξεων (βλ. και ΝΣΚ 9/2022, 103/2021, 92/2008, 114/2004).

25. Η τροποποίηση της διοικητικής σύμβασης κατά την διάρκειά της ρυθμίζεται στο άρθρο 132 του ν.4412/2016. Παρά την ιδιόμορφη δομή του άρθρου 132 το οποίο ξεκινά από τις εξαιρέσεις (παρ. 1 και 2) για να καταλήξει στον κανόνα (παρ. 4 και 5), η βασική αρχή που διέπει την τροποποίηση των δημοσίων συμβάσεων είναι ξεκάθαρη και συνοψίζεται στην ακόλουθη επιταγή: Απαιτείται νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης κατ' άρθρο 132 παρ. 5 του ν.4412/2016 και προφανώς μονομερής λύση της υφιστάμενης δημόσιας σύμβασης με καταγγελία της Αναθέτουσας Αρχής, προκειμένου να τροποποιηθούν κατά τρόπο ουσιώδη οι όροι μιας εκτελούμενης δημόσιας σύμβασης (βλ. και ΕΣ Ολομ. 178/2022). Επίσης, η αρχή αυτή συνεπάγεται υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να προβεί στον

τερματισμό της δημόσιας σύμβασης που έχει ήδη υποστεί ουσιώδη τροποποίηση, υποχρέωση που στο παρελθόν έχει βεβαιωθεί στη νομολογία του ΔΕΕ (C -503/2004, C-549/14) και ήδη αποτυπώνεται στο άρθρο 133 παρ. 1 περ. α του ν.4412/2016. Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 132, η τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης, εφόσον καθιστά τη σύμβαση «ουσιωδώς διαφορετική, ως προς τον χαρακτήρα», από την αρχικώς συναφθείσα (Ε.Κουλουμπίνη -Η.Μάζο- Ι.Κίτσο - Δημόσιες Συμβάσεις – Ν.4412/2016 - Νομολογιακή Προσέγγιση και Πρακτική Εφαρμογή - Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2019). Κατά τη νομολογία του ΔΕΕ (βλ. C-454/06, 19.6.2008, σκ. 34-37, C-160/08, 29.4.2010, σκ. 99, C-91/08, 13.4.2010, σκ. 37-39, C-549/14, 7.9.2016, σκ. 28-30), ως ουσιώδης τροποποίηση σύμβασης νοείται εκείνη, συνεπεία της οποίας μεταβάλλεται ιδίως το εύρος και το περιεχόμενο των αμοιβαίων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων των συμβαλλομένων, υποδηλώνοντας τη βούληση των τελευταίων να επαναδιαπραγματευθούν ουσιώδεις όρους ή προϋποθέσεις της σύμβασης (βλ. και αιτιολογική σκέψη 107 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ).

26. Οι προϋποθέσεις της παράτασης του συμβατικού χρόνου παράδοσης υλικών στις συμβάσεις προμήθειας ορίζονται λεπτομερώς στις διατάξεις του άρθρου 206 του ν.4412/2016 και ειδικά στη συγκεκριμένη υπόθεση στις διατάξεις του άρθρου 206 του ν.4412/2016, όπως ίσχυε πριν την τροποποίηση του με το άρθρο 104 του ν.4782/2021, και στις διατάξεις της περ. 9.2 του Παραρτήματος Β της Διακήρυξης της επίμαχης σύμβασης, πλην όμως δεν συντρέχουν, εν προκειμένω, λόγω παρόδου του χρόνου παράδοσης του αντικειμένου της επίμαχης σύμβασης (από την 30-9-2021). Σε περίπτωση, όμως, που ήθελε κριθεί, αρμοδίως, ότι η προμηθεύτρια δεν πρέπει να κηρυχθεί έκπτωτη, λόγω του ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παρ. 3 του άρθρου 203 του ν.4412/2016, το αποφαινόμενο όργανο (Υπουργός Υποδομών και Μεταφορών) κατόπιν γνωμοδότησης του αρμοδίου οργάνου της περ. γ της παρ. 1 του άρθρου 221 του ν.4412/2016 (Επιτροπή παρακολούθησης και παραλαβής της σύμβασης προμήθειας), λόγω του ότι η σύμβαση σ' αυτή την περίπτωση θα είναι ενεργή και θα παραμένει αρρύθμιστο το ζήτημα της εξέλιξής της, θα πρέπει να παρατείνει το χρονοδιάγραμμα εκτέλεσης της, για ένα εύλογο χρονικό διάστημα μετά την άρση του λόγου ευθύνης της Αναθέτουσας Αρχής ή του λόγου της ανωτέρας βίας, κατ' εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 173, 200, 288, 341 και 342 του ΑΚ, οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται

συμπληρωματικά κατ' άρθρο 129 του ν.4412/2016. Η ανωτέρω παράταση, όμως τελεί υπό τις εξής προϋποθέσεις: α) ότι το αντικείμενο της σύμβασης, όπως διαμορφώνεται και από τα DFS (σχέδιο μέχρι σήμερα), εξυπηρετεί σήμερα τις ανάγκες της Αναθέτουσας Αρχής, β) ότι τα DFS δεν επιφέρουν ουσιώδεις τροποποιήσεις στη σύμβαση κατ' άρθρο 132 του ν. 4412/2016 και γ) ότι συναινεί και η προμηθεύτρια εταιρεία.

27. Η αρχή της νομιμότητας που διέπει την συναλλακτική δράση της Διοίκησης επιτάσσει κατ' αρχάς την ομαλή εξέλιξη της συμβατικής σχέσης. Αναγνωρίζεται, ωστόσο, η εξουσία της συμβαλλόμενης Διοίκησης να προβεί σε πρόωρη λύση της σύμβασης για λόγους δημοσίου συμφέροντος, είτε όταν από ππαίσμα του αντισυμβαλλόμενου λαμβάνει μη προσήκουσα παροχή, είτε όταν μετά την επανεκτίμηση του αντικειμένου της σύμβασης δεν ωφελείται πλέον από την διατήρηση του συμβατικού δεσμού. Στη τελευταία όμως περίπτωση, δηλαδή της άνευ ππαίσματος του αντισυμβαλλομένου λύσης της διοικητικής σύμβασης, τη λύση αυτή θα πρέπει κατά κύριο λόγο να υπαγορεύουν σοβαροί λόγοι δημοσίου συμφέροντος, ώστε η άσκηση του δικαιώματος αυτού να μην καθίσταται καταχρηστική, εφόσον η ασφάλεια των εννόμων σχέσεων δεν θα πρέπει να παραγκωνίζεται υπό το πρόσχημα της διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος (βλ.σχ. Καπελλάκη «Οι άμεσες επεμβάσεις της Διοικήσεως στη Διοικητική Σύμβαση» ΔιΔικ 1994, σελ. 547 επ., Δημ.Κόρσο «Η Σύμβαση του Διοικητικού Δικαίου» έκδοση 2^η 1995, σελ. 137-141).

Ενόψει των ανωτέρω, είναι επιτρεπτή η λύση της με αριθ. 03/2019 σύμβασης με μονομερή πράξη της αναθέτουσας αρχής, εφόσον μετά την επανεκτίμηση του αντικειμένου της σύμβασης διαπιστωθεί ότι, υπό τις διαμορφωθείσες πραγματικές συνθήκες, η ικανοποίηση του επιδιωκόμενου με την κατάρτιση της σκοπού καθίσταται πλέον ατελέσφορη και αντίθετη στο δημόσιο συμφέρον (Γνωμ. ΝΣΚ 276/2012). Μία τέτοια λύση όμως, θα έχει ως πιθανή συνέπεια την αποζημιωτική ευθύνη του Δημοσίου έναντι της προμηθεύτριας.

28. Με την υπ' αριθ. 2105/2014 απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών μεταβιβάστηκε στον Διοικητή της Υ.Π.Α. το δικαίωμα να υπογράφει με εντολή Υπουργού αποφάσεις, έγγραφα, εντολές ή άλλες διοικητικές πράξεις, με τις οποίες ασκούνται οι αρμοδιότητες που αναφέρονται περιοριστικά στις διατάξεις του άρθρου 2 περ. 2.1 έως 2.44 της εν λόγω απόφασης. Ειδικότερα, με την περίπτωση 2.27 του ως άνω άρθρου

μεταβιβάστηκε στον Διοικητή της Υ.Π.Α. το δικαίωμα υπογραφής στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) σε αποφάσεις προκήρυξης μειοδοτικών διαγωνισμών, αποφάσεις κατακύρωσης αποτελεσμάτων ή συνέχισης του διαγωνισμού, ή απ' ευθείας ανάθεσης, β) σε ανακοίνωση αποτελεσμάτων διαγωνισμού, υπογραφή σχετικής σύμβασης, αποφάσεις κήρυξης εκπτώτου, ή παραλαβής με έκπτωση τιμής ή επιβολής προστίμων ή άλλων κυρώσεων, ή αποκλεισμό προμηθευτού από συγκεκριμένη προμήθεια ή από τις προμήθειες, καθώς και σε κάθε άλλη πράξη που αφορά σε προμήθειες υλικού εξοπλισμού ή εξοπλισμού συντήρησης ή εκτέλεσης εργασιών ή υπηρεσίες από το ποσό των 700.000,01 ευρώ μέχρι του ποσού των 5.000.000 ευρώ. Μετά την τροποποίηση της εν λόγω διάταξης με την παράγραφο 2 του άρθρου 1 της Υ.Α. Δ10/Α/21175/1238 (ΦΕΚ Β'3677/19.10.2017), το δικαίωμα του Διοικητή της Υ.Π.Α. για υπογραφή πράξεων, που αφορούν σε συμβάσεις προμηθειών ή υπηρεσιών, περιορίστηκε σε συμβάσεις χρηματικού αντικείμενου από 50.000,01 ευρώ έως 700.000 ευρώ.

29. Με τις διατάξεις του Παραρτήματος Ε' της με αριθμό 13/2017 Διακήρυξης Ηλεκτρονικού Ανοιχτού Διαγωνισμού καθορίστηκαν οι τεχνικές προδιαγραφές του αντικείμενου της διαγωνιστικής διαδικασίας. Με τις εν λόγω προδιαγραφές εξειδικεύτηκε το συμβατικό αντικείμενο και προσδιορίστηκε το αναγκαίο περιεχόμενο της Τεχνικής Προσφοράς της Αναδόχου (αρθ. 1.2.1.2. του Παραρτήματος Β' της Διακήρυξης). Ακολούθως, οι ανωτέρω τεχνικές προδιαγραφές, σε συνδυασμό με την τεχνική προσφορά της προμηθεύτριας εταιρείας, αποτέλεσαν αναπόσπαστο τμήμα (Παράρτημα Α') της με αριθμό 03/2019 μεικτής σύμβασης προμήθειας και υπηρεσιών με κύριο αντικείμενο την προμήθεια προϊόντος, μεταξύ του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, ως εκπροσώπου του Ελληνικού Δημοσίου και της ανώνυμης εταιρείας S... HELLAS.

Στη διάταξη 2.6.4 του Κεφαλαίου 2 του Μέρους 2 του Παραρτήματος Ε' προβλέπεται η υποχρέωση της προμηθεύτριας εταιρείας να συντάξει, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, Τεκμηρίωση (Εγχειρίδιο) Λεπτομερών Λειτουργικών Προδιαγραφών (Detailed Functional Specifications - DFS). Αντικείμενο της Τεκμηρίωσης είναι η λεπτομερής περιγραφή όλων των λειτουργιών, του υλικού εξοπλισμού, του λογισμικού, των εξαρτημάτων, των διασυνδέσεων και των υπηρεσιών του Συστήματος VCRS, σύμφωνα με τις συμβατικές προδιαγραφές, όπως αυτά ήδη περιγράφονται στη διακήρυξη. Σκοπός της διαμόρφωσης του Εγχειριδίου DFS είναι η παροχή στους χρήστες

αναλυτικών πληροφοριών και τεχνικών διευκρινήσεων για τη δομή και την λειτουργία του Συστήματος. Στην ίδια διάταξη ρητά ορίζεται ότι η Τεκμηρίωση Λεπτομερών Λειτουργικών Προδιαγραφών υπογράφεται από τα συμβαλλόμενα μέρη, προσαρτάται στην αρχική σύμβαση και αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του συμβατικού κειμένου. Συνεπώς, η ενσωμάτωσή της στην με αριθμό 03/2019 σύμβαση προϋποθέτει την υπογραφή αυτής, ως συμβατικού Προσαρτήματος, αφενός από το νόμιμο εκπρόσωπο της προμηθεύτριας εταιρείας και αφετέρου από τον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών, ως εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου στην επίμαχη σύμβαση, καθώς από τις κείμενες διατάξεις δεν προβλέπεται μεταβίβαση της σχετικής αρμοδιότητας σε άλλο όργανο.

30. Στη συγκεκριμένη περίπτωση από το ιστορικό του ερωτήματος προκύπτει ότι οι εκπρόσωποι των δύο μερών δεν έχουν υπογράψει μέχρι σήμερα το κείμενο της Τεκμηρίωσης (Εγχειρίδιο) Λεπτομερών Λειτουργικών Προδιαγραφών.

Κατ' επίκληση της υπ' αριθ. 2105/2014 υπουργικής απόφασης εκδόθηκε την 4.8.2021 η με αριθμό πρωτ. ΓΔΦΠΥΑΝ/Δ6/Α8531/4.8.2021 πράξη, υπογεγραμμένη από τον Διοικητή της Υ.Π.Α. με θέμα «Έγκριση Εγχειριδίου Λεπτομερειακών Λειτουργικών Προδιαγραφών της Σύμβασης 3/2019 της ΥΠΑ, που αφορά την προμήθεια Συστήματος Επικοινωνιών και Καταγραφής Φωνής». Η έκδοση της πράξης έγκρισης δεν προβλέπεται στο νόμο, ούτε στο κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τη σύμβαση. Εξάλλου, έχει εκδοθεί αναρμοδίως λόγω του ύψους του χρηματικού αντικειμένου της με αριθμό 03/2019 σύμβασης προμήθειας, στα πλαίσια της οποίας εκδόθηκε (που ανέρχεται στο ποσό των 4.707.118,12 ευρώ). Με βάση το εν λόγω ποσό, κατά το χρόνο έκδοσής της, η αρμοδιότητα υπογραφής ανήκε αποκλειστικά στον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών. Ανεξάρτητα, όμως, από το χαρακτήρα της πράξης αυτής ως διοικητικής ή μη (δεδομένου ότι από την επισκόπηση του περιεχομένου της δεν προκύπτει η θέσπιση υποχρεώσεων ή επιβολή κυρώσεων μονομερώς από την κυριαρχικώς δρώσα Διοίκηση), ενδείκνυται, για λόγους ασφάλειας δικαίου, η ανάκλησή της, είτε από το αρμόδιο για την έκδοσή της όργανο (Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών) είτε από το εκδόσαν αναρμοδίως όργανο (Διοικητή Υ.Π.Α.).

Σε κάθε περίπτωση, με την έκδοση της ως άνω πράξης δεν υλοποιήθηκε η ενσωμάτωση του Εγχειριδίου DFS v1.0 - 28.1.2021 στην 03/2019 Σύμβαση, αφού, κατά τη ρητή πρόβλεψη του όρου 2.6.4 της Διακήρυξης, το αποτέλεσμα αυτό επέρχεται μόνο με την

υπογραφή του σχετικού συμβατικού Προσαρτήματος από τα συμβαλλόμενα μέρη. Για το λόγο αυτό, η έκδοση της με αριθμό πρωτ. ΓΔΦΠΥΑΝ/Δ6/Α8531/4.8.2021 πράξης του Διοικητή της Υ.Π.Α. δεν παράγει συμβατικές δεσμεύσεις για το Ελληνικό Δημόσιο, δεν δημιουργεί δηλαδή δικαιώματα και υποχρεώσεις σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου.

31. Με την υπ' αριθ. πρωτ. Κ.Γ./Δ11/Ε2632/28.1.2021 απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών συγκροτήθηκε η Επιτροπή Παραλαβής του «Συστήματος Επικοινωνιών και Καταγραφής Φωνής (VCRS)» της με αριθμό 3/2019 Σύμβασης. Εν συνεχεία, η σύνθεση της Επιτροπής τροποποιήθηκε με την υπ' αριθ. Κ.Γ./Δ11/Ε11536/15.4.2021 απόφαση του ως άνω Υπουργού. Οι εν λόγω αποφάσεις εκδόθηκαν κατ' επίκληση της υπ' αριθ. 2105/2014 απόφασης του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών (περί μεταβίβασης αρμοδιοτήτων και δικαιώματος υπογραφής) και υπογράφονται «Με εντολή Υπουργού» από τον Διοικητή της Υ.Π.Α. Δεδομένου ότι, κατά τον χρόνο έκδοσής τους (28.1.2021 και 15.4.2021 αντίστοιχα), το δικαίωμα του Διοικητή της Υ.Π.Α. για υπογραφή πράξεων, που αφορούν σε συμβάσεις προμηθειών ή υπηρεσιών, είχε περιοριστεί σε συμβάσεις χρηματικού αντικειμένου από 50.000,01 ευρώ έως 700.000,01 ευρώ (άρθρο 1 παρ. 2 της Υ.Α. Δ10/Α/21175/1238 - ΦΕΚ Β'3677/19.10.2017), οι εν λόγω αποφάσεις συγκρότησης της Επιτροπής Παραλαβής είναι πλημμελείς, καθόσον έχουν εκδοθεί κατά παράβαση των περί αρμοδιότητας διατάξεων. Παρά την έκδοσή τους από αναρμόδιο όργανο, φέρουν τεκμήριο νομιμότητας και παράγουν έννομα αποτελέσματα, εφόσον δεν ανακληθούν με απόφαση του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών ή με απόφαση του Διοικητή της Υ.Π.Α..

32. Η ως άνω Επιτροπή του άρθρου 221 παρ. 11 περ. β' ν. 4412/2016 εξέδωσε την από 21.7.2021 γνωμοδότησή της, με την οποία κρίθηκε ότι το καταρτισθέν από την προμηθεύτρια εταιρεία εγχειρίδιο DFS v1.0 - 28.1.2021 επιφέρει ουσιώδεις τροποποιήσεις στην με αριθμό 03/2019 Σύμβαση, καθόσον εισάγει όρους και τροποποιήσεις υλικών, οι οποίοι εάν είχαν αποτελέσει αντικείμενο της αρχικής διαδικασίας σύναψης σύμβασης, ενδεχομένως να είχαν επιτρέψει τη συμμετοχή διαφορετικών υποψηφίων στην διαγωνιστική διαδικασία και την τελική αποδοχή άλλης προσφοράς. Η εν λόγω γνωμοδότηση, εκδοθείσα κατ' εφαρμογή του άρθρου 221 παρ. 11 περ. ζ' του ν. 4412/2016, συνιστά απλή γνώμη και, ως εκ τούτου, το περιεχόμενο της δεν δεσμεύει το όργανο που έχει αποφασιστική αρμοδιότητα.

Επί απλής γνώμης το αποφασίζον όργανο έχει τη δυνατότητα, εάν το κρίνει αναγκαίο, να αναπέμψει την υπόθεση στο γνωμοδοτικό όργανο με αιτιολογημένη πράξη του, αναφέροντας προς τούτο τους λόγους (ΔΠρΑθ 1474/2008), το οποίο δύναται να μεταβάλει την γνωμοδότηση του ακόμη και με διαφορετική εκτίμηση των αυτών πραγματικών περιστατικών (ΣτΕ 2450/2012, 1379/2011, 4154/2009, 817/2009, 1904/2003, 736/1997 κ.α., Β.Γκέρτσο-Ε.Πρεβεδούρου-Δ.Πυργάκη- Κώδικας Διοικητικής Διαδικασίας- Ερμηνεία κατ' άρθρο, σελ. 668). Στην προκειμένη περίπτωση, από το περιεχόμενο της από 21.7.2021 γνωμοδότησης της Επιτροπής διαφαίνεται ότι στο σκεπτικό αυτής δεν διαλαμβάνεται πλήρης αιτιολογία ως προς το ζήτημα της ενδεχόμενης συμμετοχής διαφορετικών υποψήφιων στην σχετική διαγωνιστική διαδικασία, εάν το τεχνικό αντικείμενο της σύμβασης ήταν αυτό που διαμορφώθηκε με τα DFS. Τούτο διότι, δεν γίνεται αναφορά, έστω ενδεικτικά, σε συγκεκριμένους οικονομικούς φορείς της ημεδαπής ή της αλλοδαπής οικείας αγοράς, οι οποίοι ενδεχομένως θα συμμετείχαν στην ανωτέρω διαγωνιστική διαδικασία, εφ' όσον γνώριζαν ότι το τεχνικό αντικείμενο της σύμβασης θα ήταν αυτό που διαμορφώθηκε σύμφωνα με το σχέδιο DFS. Για το λόγο αυτό, ο Υπουργός Υποδομών και Μεταφορών δύναται να αναπέμψει την υπόθεση στην Επιτροπή προς συμπλήρωση της αιτιολογίας ως προς την προαναφερθείσα κρίση, εφόσον βέβαια δεν ανακληθεί κατά τα προαναφερθέντα η πράξη συγκρότησης της Επιτροπής παρακολούθησης και παραλαβής. Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι η τυχόν ανάκληση της πράξης συγκρότησης της προαναφερόμενης Επιτροπής και κατ' ακολουθίαν η συγκρότηση νέας ή η τυχόν ως άνω αναπομπή στην υφιστάμενη, θα οδηγήσει σε επιμήκυνση του ήδη μακρού χρονικού διαστήματος που έχει παρέλθει από την λήξη του χρονοδιαγράμματος εκτέλεσης της σύμβασης. Στην περίπτωση αυτή, ενδεχόμενη παράταση του χρόνου παράδοσης και του χρονοδιαγράμματος της σύμβασης θα μπορούσε να θεωρηθεί, ότι συνιστά ανεπίτρεπτη ουσιώδη τροποποίηση της σύμβασης.

33. Ο καθορισμός των Λεπτομερών Λειτουργικών Προδιαγραφών του υπό προμήθεια συστήματος (VCRS) με το καταρτισθέν την 28.1.2021 Εγχειρίδιο DFS δεν συνεπάγεται αύξηση του συμβατικού τιμήματος αλλά σε κάθε περίπτωση για την εφαρμογή του άρθρου 132 του ν.4412/2016 πρέπει να εξετασθεί και εάν συντρέχουν και οι λοιπές προϋποθέσεις του άρθρου αυτού.

34. Κατά τη ρητή διατύπωση των διατάξεων της παραγράφου 11 του άρθρου 221 του ν. 4412/2016 η Επιτροπή παρακολούθησης και παραλαβής είναι αρμόδια να γνωμοδοτεί για όλα τα ζητήματα που αφορούν στην προσήκουσα εκτέλεση των συμβατικών όρων, τη λήψη των επιβεβλημένων μέτρων και την κατ' άρθρο 132 τροποποίηση της σύμβασης. Στην εξέλιξη της συμβατικής σχέσης δεν ασκεί επιρροή το με αριθ. πρωτ. 143417/1.6.2021 έγγραφο του Διευθυντή του Γραφείου του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών. Το εν λόγω έγγραφο έχει ως αποδέκτη τον Διοικητή της Υ.Π.Α. και θέμα την επιστροφή του με αριθ. πρωτ. 991/21.5.2021 φακέλου. Από το συνημμένο ενημερωτικό σημείωμα προκύπτει ότι ο ανωτέρω φάκελος αφορά στην με αριθ. Δ/ΥΠΑ/3228/21.5.2021 έγγραφη εισήγηση του Διοικητή της Υ.Π.Α. για έγκριση του Εγχειριδίου DFS v1.0 - 28.1.2021 και επιστράφηκε ως ελλιπής, καθόσον δεν περιελάμβανε ούτε την υπ' αριθ. ΓΔΦΠΥΑΝ/Δ6/Α/7118/1.7.2020 απόφαση τροποποίησης, ούτε άλλα στοιχεία που να τεκμηριώνουν την τήρηση των προϋποθέσεων και διατυπώσεων του άρθρου 132 του ν. 4412/2016. Με το ως άνω περιεχόμενο το υπ' αριθ. πρωτ. 143417/1.6.2021 έγγραφο αποτελεί απλό διαβιβαστικό έγγραφο επιστροφής διοικητικού φακέλου προς συμπλήρωση από την αρμόδια υπηρεσία. Δεν συνιστά διοικητική πράξη και, ως εκ τούτου, δεν επιφέρει έννομες συνέπειες ούτε επηρεάζει, με οποιονδήποτε τρόπο, την εξέλιξη της με αριθμό 03/2019 σύμβασης.

35. Κατά το ιστορικό του ερωτήματος η εξεταζόμενη σύμβαση υπογράφηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη την 1.4.2019. Σύμφωνα με το άρθρο 3 αυτής (Παράδοση - Παραλαβή), η παράδοση του συμβατικού αντικειμένου (VCRS), με την τοποθέτησή του στις Θέσεις Εγκατάστασης (SAT), έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί εντός χρονικού πλαισίου 30 μηνών από την ημερομηνία υπογραφής, ήτοι μέχρι 30.9.2021. Ο συμβατικός χρόνος παράδοσης συμπληρώθηκε χωρίς να υποβληθεί αίτημα παράτασης από την προμηθεύτρια εταιρεία.

Η πάροδος του συμβατικού χρόνου γεννά υποχρέωση της αναθέτουσας αρχής να κηρύξει έκπτωτη την προμηθεύτρια (άρθρα 203 παρ. 1 περ. γ' και 206 παρ. 5 του ν. 4412/2016). Στο πλαίσιο αυτό, η αναθέτουσα αρχή οφείλει να εξετάσει την τυχόν συνδρομή των προϋποθέσεων της μη κήρυξης έκπτωτης της προμηθεύτριας, κατά τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 203 του ν. 4412/2016.

36. Σε περίπτωση που δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις για να κηρυχθεί έκπτωτη η προμηθεύτρια εταιρεία, είτε διότι κατά τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 203 του ν.4412/2016 το υλικό της σύμβασης δεν παραδόθηκε με ευθύνη της Αναθέτουσας Αρχής (συμπεριλαμβανομένης και της συνυπαιτιότητας αυτής), είτε αν συντρέχουν λόγοι ανωτέρας βίας (πρβλ ΣτΕ 1200/2020, 1239/2019, 3242/2013, βλ. ΔΕΘ 72/2022, ΔΕΑ 3131/2020), το αποφαινόμενο όργανο (Υπουργός Υποδομών και Μεταφορών), κατόπιν γνώμης του αρμοδίου γνωμοδοτικού οργάνου της περ. β της παραγράφου 11 του άρθρου 221 του ν.4412/2016, δύναται, λόγω του ότι η σύμβαση παραμένει ενεργή, να παρατείνει για εύλογο χρονικό διάστημα τον χρόνο παράδοσης του αντικειμένου της σύμβασης και τους χρόνους της εγγυημένης λειτουργίας του αντικειμένου της, μετά την άρση του λόγου ευθύνης της Αναθέτουσας Αρχής ή του λόγου της ανωτέρας βίας, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα στην παράγραφο 26 της παρούσας.

Απάντηση

37. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στα ερωτήματα που υποβλήθηκαν με το από 6.12.2023 έγγραφο της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας (Υ.Π.Α.) και το με αριθμό 221/7.12.2023 έγγραφο του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, όπως αυτά ενοποιήθηκαν κατά λογική και χρονολογική ακολουθία, αρμόζουν οι ακόλουθες απαντήσεις:

Επί του πρώτου ερωτήματος

Η ενσωμάτωση της Τεκμηρίωσης Λεπτομερειακών Λειτουργικών Προδιαγραφών (DFS) στην με αριθμό 03/2019 σύμβαση προϋποθέτει την υπογραφή τους, ως συμβατικού Προσαρτήματος, αφενός από το νόμιμο εκπρόσωπο της προμηθεύτριας εταιρείας και αφετέρου από τον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών, ως εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου, καθώς από τις κείμενες διατάξεις δεν προβλέπεται μεταβίβαση της σχετικής αρμοδιότητας σε άλλο όργανο.

Επί του δευτέρου ερωτήματος.

Με την έκδοση της με αριθμό πρωτ. ΓΔΦΠΥΑΝ/Δ6/Α8531/4.8.2021 απόφασης του Διοικητή της Υ.Π.Α. δεν υλοποιήθηκε η ενσωμάτωση του Εγχειριδίου DFS v1.0 - 28.1.2021 στην υπ' αριθ. 03/2019 Σύμβαση, αφού, κατά τη ρητή πρόβλεψη του όρου 2.6.4 της Διακήρυξης, το αποτέλεσμα αυτό επέρχεται μόνο με την υπογραφή του σχετικού συμβατικού Προσαρτήματος από τα συμβαλλόμενα μέρη, νομίμως εκπροσωπούμενα. Για το λόγο αυτό, δεν παράγονται από την πράξη αυτή συμβατικές δεσμεύσεις για το

Ελληνικό Δημόσιο. Η εν λόγω εγκριτική πράξη, ως εκδοθείσα από αναρμόδιο όργανο, είναι νομικά πλημμελής και ανεξάρτητα αν φέρει τα χαρακτηριστικά της διοικητικής πράξης ή μη, ενδείκνυται για λόγους ασφάλειας δικαίου, να ανακληθεί, από το αρμόδιο αποφαινόμενο όργανο (Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών) ή από το όργανο που την εξέδωσε αναρμοδίως (Διοικητή Υ.Π.Α.).

Περαιτέρω, το υπ' αριθ. πρωτ. 143417/1.6.2021 έγγραφο του Διευθυντή του Γραφείου του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών δεν συνιστά διοικητική πράξη και, ως εκ τούτου, δεν παράγει έννομες συνέπειες ούτε επηρεάζει, με οποιονδήποτε τρόπο, την εξέλιξη της με αριθμό 3/2019 σύμβασης.

Επί του τρίτου ερωτήματος.

Η γνωμοδοτική αρμοδιότητα για τα ζητήματα εφαρμογής των άρθρων 203 (κήρυξη αναδόχου ως έκπτωτου) και 206 (χρόνος παράδοσης υλικών) του ν. 4412/2016 ανήκει στην Επιτροπή παρακολούθησης και παραλαβής του άρθρου 221 παρ. 1 ζ και 11 β και ζ του ίδιου νόμου, όπως αυτή θα ορισθεί από το αρμόδιο όργανο, δηλαδή από τον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών. Η ως άνω Επιτροπή είναι, περαιτέρω, αρμόδια να γνωμοδοτήσει για το ζήτημα εάν οι μεταβολές, που επέρχονται στη σύμβαση δυνάμει του από 28-1-2021 Εγχειριδίου DFS, συνιστούν ουσιώδη ή επουσιώδη τροποποίηση της σύμβασης κατ' άρθρο 132 του ν. 4412/2016. Η αποφασιστική αρμοδιότητα για τα ανωτέρω ζητήματα ανήκει, ελλείψει ρητής άλλης ρύθμισης, στον Υπουργό Υποδομών και Μεταφορών, ο οποίος μπορεί να αποκλίνει από την γνώμη της Επιτροπής, με ειδικά αιτιολογημένη απόφαση του.

Επί του τέταρτου ερωτήματος.

Δεν αρκεί το γεγονός ότι με τα DFS δεν χωρεί αύξηση του οικονομικού αντικειμένου της σύμβασης, για να θεωρηθεί ότι οι τροποποιήσεις, που επέρχονται στη σύμβαση δυνάμει των DFS, είναι ήσσονος σημασίας, κατά τις διατάξεις του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, διότι πρέπει να εξετασθούν και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις που τάσσει το άρθρο 132 για τη δυνατότητα τροποποίησης σύμβασης κατά τη διάρκεια της.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

Το νομοθετικό - κανονιστικό πλαίσιο, που διέπει τη σύμβαση, δεν επιτρέπει κατ' αρχήν, την παράταση ή μετάθεση του συμβατικού χρόνου παράδοσης, κατ' άρθρο 206 του ν. 4412/2016, όπως ίσχυε κατά το χρόνο δημοσίευσης της διακήρυξης, της έκδοσης της

κατακυρωτικής απόφασης και της σύναψης της σύμβασης, αλλά και κατά το Παράρτημα Β΄ της διακήρυξης περ. 9.2.αυτής. Λόγω της λήξης του συμβατικού χρόνου παράδοσης της προμήθειας, η αναθέτουσα αρχή οφείλει κατ' αρχάς να διερευνήσει την συνδρομή των προϋποθέσεων για την έκπτωση της προμηθεύτριας εταιρείας, δεδομένου ότι η κύρωση αυτή επιβάλλεται από τη Διοίκηση κατά δέσμια αρμοδιότητα. Ωστόσο, εφόσον κριθεί από το αρμόδιο όργανο (Υπουργός Υποδομών και Μεταφορών), ότι δεν συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις για την κήρυξη της προμηθεύτριας έκπτωτης κατά τις διατάξεις της παρ. 3 του άρθρου 203 του ν.4412/2016, παρέχεται η δυνατότητα παράτασης του συμβατικού χρόνου παράδοσης του αντικειμένου της σύμβασης και εν γένει του χρονοδιαγράμματος της εγγυητικής λειτουργίας του ανωτέρω αντικειμένου, για ένα εύλογο χρονικό διάστημα, μετά την άρση του λόγου ευθύνης της Αναθέτουσας Αρχής ή του λόγου της ανωτέρας βίας, κατ' εφαρμογή των άρθρων 200, 288, 341 και 342 του Α.Κ., οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται συμπληρωματικά στην ανωτέρω σύμβαση. Η ανωτέρω παράταση, όμως, τελεί υπό τις εξής προϋποθέσεις: α) ότι το αντικείμενο της σύμβασης, όπως διαμορφώνεται και υπό τα DFS, εξυπηρετεί σήμερα τις ανάγκες της Αναθέτουσας Αρχής, β) τα DFS δεν επιφέρουν ουσιώδεις τροποποιήσεις στη σύμβαση κατ' άρθρο 132 του ν. 4412/2016 και γ) συναινεί και η προμηθεύτρια εταιρεία.

Σε περίπτωση που το αρμόδιο όργανο (Υπουργός Υποδομών και Μεταφορών) αποφασίσει ότι οι μεταβολές, που επέρχονται στη σύμβαση δυνάμει του από 28-1-2021 Εγχειριδίου DFS, συνιστούν επουσιώδεις τροποποιήσεις, η σύμβαση δύναται να τροποποιηθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 132 του ν. 4412/2016, εφ' όσον έχει εξετασθεί, όμως προηγουμένως, από τα αρμόδια όργανα (γνωμοδοτικό και αποφαινόμενο), αν εν προκειμένω συντρέχουν οι προϋποθέσεις κήρυξης της προμηθεύτριας ως έκπτωτης ή μη.

Σε περίπτωση που κριθεί ότι οι ως άνω τροποποιήσεις είναι ουσιώδεις, απαιτείται, κατ' εφαρμογή του άρθρου 132 παρ. 5 του ν.4412/2016, νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης και κατά συνέπεια λύση της υφιστάμενης σύμβασης.

Σε κάθε περίπτωση είναι δυνατόν να επιδιωχθεί, εν προκειμένω, η λύση της επίμαχης σύμβασης προμήθειας, με την έκδοση μονομερούς εκτελεστής πράξης της Αναθέτουσας Αρχής, εάν μετά την επανεκτίμηση του αντικειμένου της σύμβασης διαπιστωθεί ότι, υπό τις διαμορφωθείσες πλέον πραγματικές συνθήκες, η ικανοποίηση του επιδιωκόμενου με

την κατάρτισή της δημόσιου σκοπού, καθίσταται πλέον ατελέσφορη και αντίθετη προς το δημόσιο συμφέρον, με συνέπεια, στην περίπτωση αυτή την, τυχόν, αποζημιωτική ευθύνη της Αναθέτουσας Αρχής έναντι της προμηθεύτριας εταιρείας.

Επί του έκτου ερωτήματος.

Η απάντηση στο ερώτημα αυτό προϋποθέτει ουσιαστική εκτίμηση και στάθμιση των υφιστάμενων πραγματικών περιστατικών, αρμοδιότητα που δεν ανήκει στο Νομικό Συμβούλιο του Κράτους. Το ζήτημα της δυνατότητας υλοποίησης του αντικειμένου της με αριθμό 3/2019 σύμβασης με σύνταξη νέας Τεκμηρίωσης Λεπτομερειακών Λειτουργικών Προδιαγραφών (DFS) ανήκει στην γνωμοδοτική αρμοδιότητα της Επιτροπής του άρθρου 221 παρ. 1 ζ' και 11 β' και ζ' του ν. 4412/2016.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 3 Απριλίου 2024

Ο Προεδρεύων

Ευάγγελος Μαρίνης

Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Οι Εισηγητές

Κωνσταντίνα Μαρίνου

Πάρεδρος ΝΣΚ

Απόστολος Ψάρρης

Πάρεδρος ΝΣΚ